

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจและแรงจูงใจ กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้นำทฤษฎีแนวคิด ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเพื่อประโยชน์ในการประมวลแนวความคิด และกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็นหัวข้อเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่น
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

2.1.1 ความหมายของวัยรุ่น

“วัยรุ่น” ตรงกับคำว่า “adolescent” ในภาษาอังกฤษมาจากภาษาละตินมีความหมายว่าเจริญเติบโต (to grow) หรือเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (to grow to maturity) ซึ่งถือได้ว่าเป็นระยะวิกฤติของชีวิต เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็ก ไปสู่วัยผู้ใหญ่ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีผลต่อการก้าวไปสู่วัยผู้ใหญ่ในอนาคต (สมพร สิทธิสงคราม, 2549)

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2002 อ้างใน สมพร สิทธิสงคราม, 2549) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นไว้ว่า วัยรุ่นเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 10 - 19 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง 3 ลักษณะ คือ เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านร่างกายตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศจนกระทั่งมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการทางด้านจิตใจ โดยเปลี่ยนจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่และ

มีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ จากการทำเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งครอบครัวมาเป็นบุคคลที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้

ความหมายของวัยรุ่น ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีอายุประมาณ 13 - 19 ปี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546)

วัยรุ่นตามความหมายของ สุชา จันท์เอม (2540) หมายถึง การเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (Maturity) และเป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ปกติอายุของเด็กวัยรุ่นจะอยู่ระหว่าง 12 - 21 ปี โดยเฉลี่ยแล้วเด็กหญิงจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นอายุ 12 ปีครึ่ง ส่วนเด็กชายจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเมื่ออายุ 14 ปี และทั้งสองเพศจะสิ้นสุดวัยรุ่นเมื่ออายุครบ 21 ปี

วัยรุ่นในทางจิตวิทยา จัดได้ว่าอายุ 12 - 19 ปี องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้ว่า วัยรุ่น คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 10 - 19 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 10 - 14 ปี เรียกว่าวัยรุ่นรุ่นเยาว์หรือวัยแรกรุ่น ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 19 ปี คือวัยรุ่นเข้าสู่วัยของการเป็นผู้ใหญ่ ประเทศไทยนั้นมีการกำหนดอายุไว้ในนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว ระบุว่าวัยรุ่นไทยอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 - 25 ปี (โกศล วงศ์สวรรค์, 2537 อังโน เกรียงไกร ไทยตรง, 2550)

วัยรุ่นตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Erick cited in Hamburg, 1998) หมายถึง ระยะเวลาของการพัฒนาการทางจิตสังคมของมนุษย์ในด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนกับความขัดแย้งในบทบาทของตนเอง (identity & role confusion) จึงมีการแสวงหาตัวตนของตนเอง บางครั้งก็อาจเกิดความกังวลในรูปลักษณะและมีความสับสนในบทบาทของตนเองเมื่อไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งในตนเองได้ จะทำให้มีปัญหาทางด้านจิตใจ มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย เกิดภาวะวิตกกังวล ซึมเศร้า บกพร่องในการตัดสินใจ และอาจก่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ โดยมีการกำหนดช่วงอายุไว้ให้อยู่ในช่วง 10 - 20 ปี (สุนันทา ศิริวาท, 2548)

วารากรณ์ ตรีภูมิตถะ (2543) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่จะเริ่มเป็นหนุ่มสาวเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยพายุบูแคม เนื่องจากว่าวัยนี้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงมีการพัฒนาการจากวัยเด็กเป็นผู้ใหญ่ นอกจากการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายแล้วในด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนบางครั้งอาจทำให้วัยรุ่นบางคนมีปัญหาในการปรับตัวได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเจริญเติบโตพัฒนาการจากความเป็นเด็กไปสู่ผู้ใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 10 - 25 ปี ซึ่งมีพัฒนาการทางด้านร่างกายตั้งแต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศจนกระทั่งมีวุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการทางด้านจิตใจ

และพฤติกรรมต่างๆ และมีการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ จากการที่เป็นบุคคลที่ต้องพึ่งครอบครัวมาเป็นบุคคลที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้

วัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตเร็ว ระบบการทำงานของระบบฮอร์โมนเพิ่มมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยถ้าจะแบ่งช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของวัยรุ่นและจะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (ชัยนาถ นาคบุปผา, 2515) คือ

วัยรุ่นตอนต้น วัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และเริ่มมีลักษณะของความเป็นหนุ่มสาว การเข้าสู่วัยรุ่นและระยะเวลาของวัยรุ่นแตกต่างกันไปตามลักษณะของตัววัยรุ่นเอง กรรมพันธุ์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและการศึกษา โดยปรากฏการณ์ที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น คือ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่รวดเร็ว โดยเด็กหญิงจะเติบโตเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1 - 2 ปี โดยจะเติบโตอย่างรวดเร็วในระยะ 1 ปีก่อนมีประจำเดือนครั้งแรก และต่อไปจะเติบโตสูงได้อีกเล็กน้อยประมาณ 2 - 4 ปี ดังนั้นเด็กหญิงจึงโตเต็มที่เมื่ออายุประมาณ 15 - 17 ปี ในขณะที่เด็กชายจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วภายหลังน้ำสุจิหลัง เช่น การฝันเปียก หรือจากการสำเร็จความใคร่ตนเอง หลังจากนั้นจะเติบโตได้อีกบ้างในช่วง 4 - 8 ปี และร่างกายโตเต็มที่เมื่ออายุ 19 - 21 ปี นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายแล้ว วัยรุ่นตอนต้นยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความคิด คือ มีความเพ้อ ค่อนข้างหลงตัวเอง และต้องการความเป็นอิสระแต่ยังต้องพึ่งพ่อแม่ และยังมีความสนใจเพศเดียวกันอยู่เห็นได้จากการจับกลุ่มกันของเด็กหญิงกับเด็กหญิงและเด็กชายกับเด็กชายดังนั้นการมีเพื่อนในวัยนี้ทำให้วัยรุ่นเรียนรู้บทบาทและกฎเกณฑ์ทางสังคมอันเป็นรากฐานของมนุษยสัมพันธ์ที่จะรู้จักผูกพันใกล้ชิดกับเพื่อนต่อไปได้และทำให้มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

วัยรุ่นตอนกลาง ในเด็กหญิงจะอยู่ในช่วง 14 -18 ปี ส่วนในเด็กชายจะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 16 - 20 ปี วัยรุ่นตอนกลางนี้เป็นวัยที่เจริญเติบโตจากวัยรุ่นตอนต้น โดยจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่เริ่มสมบูรณ์เต็มที่สภาพอารมณ์ของเด็กช่วงนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว หงุดหงิด ง่าย แปรปรวน โดยเฉพาะในเด็กผู้หญิง และมีอารมณ์ก้าวร้าวได้ง่ายในเด็กผู้ชาย โดยเด็กในช่วงวัยนี้จะเริ่มแยกตัวอยู่ตามลำพัง เพื่อนมีอิทธิพลสูง เห็นได้จากเด็กจะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ จึงมักจะขัดแย้งกับพ่อแม่อยู่เสมอ ช่วงวัยนี้เด็กจะเริ่มสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น เป็นระยะที่เริ่มทดลองเกี่ยวกับเพศ ซึ่งถ้าขาดความรู้และการป้องกันอาจเกิดปัญหาตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาหรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือโรคเอดส์ได้ โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นตอนกลางนี้จะมีการพัฒนาการทางร่างกายอย่างสมบูรณ์แบบ เริ่มสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้นและรับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้ถูกชักจูงได้ง่ายและเกิดปัญหาหนักที่สุด

วัยรุ่นตอนปลาย ในเด็กผู้หญิงจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18 - 20 ปี เด็กผู้ชายอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20 - 22 ปี เป็นระยะที่เจริญเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่เต็มที่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นตอนปลายนี้จะมีการคำนึงถึงอนาคตและการเลือกอาชีพ จะเริ่มสนใจว่าตัวเองมีความถนัดทางใด ชอบไปทางไหน มีความเป็นอิสระเต็มที่ในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ รู้จักบทบาททางเพศของตัวเอง และยอมรับคำแนะนำของผู้อื่นได้ง่ายกว่าวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง การเจริญเติบโตในวัยรุ่นอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล และมีการเปลี่ยนแปลงค่อยเป็นค่อยไป แต่มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงคือเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ ซึ่งตามทฤษฎีของฮอลล์ ได้ระบุว่าวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่วุ่นวาย เป็นระยะเปลี่ยนผ่านของชีวิตที่เต็มไปด้วยอุปสรรค ความเครียด ความโกรธ ความฉุนเฉียว ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ทำให้มรอารมณ์อ่อนไหว ขึ้น ๆ ลง ๆ บางครั้งก็มีความกระตือรือร้น บางครั้งก็เฉื่อยชา ไม่เอาใจใส่ อารมณ์แกว่งไปมาระหว่างความร่าเริงเบิกบานกับความซึมเศร้า ความทะนงอวดดี กับความประหม่าเหนียมอาย เป็นต้น

2.1.2 การพัฒนาการของวัยรุ่น

พัฒนาการของวัยรุ่น มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเหมือนกับวัยอื่นๆ แต่พัฒนาการบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน ค่อนข้างซับซ้อน เข้าใจได้ยากทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่า วัยนี้เป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุด เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ชีวิตในบั้นปลายจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นก็ขึ้นอยู่กับว่าชีวิตในช่วงวัยรุ่นนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและเป็นวัยแห่งการปรับตัว หากสามารถปรับตัวให้ผ่านช่วงวัยนี้ได้ ก็จะสามารถประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ ไม่ยากเพราะถือว่าได้ผ่านชีวิตที่ยุ่ยากที่สุดมาแล้ว เด็กทุกคนจะต้องผ่านระยะแห่งการเปลี่ยนแปลงในวัยนี้ จะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเอง ซึ่งพัฒนาการที่สำคัญ ๆ ของวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549) มีดังนี้

2.1.2.1 พัฒนาการทางร่างกาย

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น ประกอบไปด้วย การเจริญเติบโตของขนาดร่างกาย การเปลี่ยนแปลงสัดส่วน ของร่างกายทั้งภายในภายนอกและการพัฒนาของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก พัฒนาการทางกายเป็นไปในแง่ของความงอกงามเจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ เพื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่และมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วยความเจริญเติบโตมีทั้งส่วนภายนอกที่มองเห็นได้ง่าย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปหน้า ส่วนสัดส่วนของร่างกาย ลักษณะเส้นผม ฯลฯ และความเจริญส่วนภายใน เช่น การทำงานของต่อมบางชนิด โครงกระดูกแข็งแรงขึ้น การผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมีประจำเดือนของเด็กหญิง ฯลฯ ความ

เจริญเติบโตทางกายมีช่วงหนึ่งซึ่งเป็นระยะพัก เมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายรวดเร็ว ความสูงของเด็กตอนต้นปีและปลายปีมีความแตกต่างกันมาก การสะสมไขมันในร่างกายมีมากกว่าวัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กหญิง เด็กที่มีรูปร่างผอมอาจมีรูปร่างอ้วนขึ้นกว่าเดิม ในบางโอกาสจึงเรียกระยะนี้ว่าช่วงไขมัน (fat period) ระบบการย่อยอาหารและการใช้ประโยชน์จากอาหารทำงานเร็วและมากกว่าเดิม เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต เด็กจึงหิวเก่ง กินเก่ง กินไม่เลื่องง่วงนอนบ่อย เป็นระยะเวลากำลังกินกำลังนอน กล้ามเนื้อของเด็กชายเจริญมากขึ้น อวัยวะเพศเริ่มทำงาน เสียงของเด็กชายแตกและห้าวขึ้น ตอนต้น ๆ ของวัยนี้ ร่างกายของเด็กไม่ได้สัดส่วน เด็กรู้สึกอึดอัด เก่งก้าง รู้สึกอ่อนไหวง่ายเกี่ยวกับสัดส่วนอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย การทำงานของกล้ามเนื้อกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของเด็กยังไม่เข้ารูปเข้ารอย เด็กจึงเล่นกีฬาหรือทำงานที่ต้องใช้ความสามารถทางกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส และการประสานงานของกล้ามเนื้อกับประสาทสัมผัสได้ไม่สู้ดี สุขภาพโดยทั่วไปของเด็กวัยนี้ดีกว่าวัยที่ผ่านมา แม้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายจะเจริญเติบโตในอัตราเร็วที่แตกต่างกัน ยกเว้นส่วนของสมองและศีรษะที่มีการเจริญเติบโตในอัตราเร็วมากในช่วงวัยรุ่น และถึงขีดเต็ม 100% เมื่ออายุประมาณ 20 ปี

2.1.2.2 พัฒนาการทางอารมณ์

อารมณ์ในวัยรุ่นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง อ่อนไหวได้ง่าย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อารมณ์รุนแรง (Heightened emotionality) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมีอารมณ์ที่มากกว่าปกติสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่นเช่นนี้ทำให้เราเรียกวัยนี้ว่าเป็น “พายุบูแคม” (storm and stress) ซึ่งหมายถึง อารมณ์ที่รุนแรง เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายในร่างกายและการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ซึ่งกำลังอยู่ในระยะปรับตัว เป็นสิ่งที่วัยรุ่นทุกคนไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ อารมณ์ที่เกิดกับเด็กวัยนี้ ได้แก่ ความกลัว ความกังวล ความวิตก อารมณ์โกรธ ราคาคัญ คับข้องใจ อิจฉาริษยา อยากรู้อยากเห็น ฯลฯ ไม่ว่าอารมณ์ประเภทใดมักมีความรุนแรง อ่อนไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย ควบคุมอารมณ์ยังไม่สู้ดี ไม่ค่อยเข้าระดับพอดี บางครั้งพลุ่งพล่าน บางครั้งเก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง บางคราวเห็นแก่ตัว บางคราวเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นพิเศษ เพราะลักษณะอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นเป็นเช่นนี้ บุคคลต่างวัยจึงต้องใช้ความอดทนมากเพื่อจะเข้าใจและสร้างสัมพันธ์กับพวกเขา เนื่องจากเข้ากับบุคคลต่างวัยยาก เด็กวัยรุ่นจึงเกาะกลุ่มกันได้ดีมากเป็นพิเศษกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันและกันได้ง่าย

สาเหตุของความสับสนทางอารมณ์ โดยทั่วไป ในช่วงวัยรุ่นเด็กรู้สึกสับสนทางอารมณ์มากกว่าในวัยที่ผ่าน เพราะสาเหตุเกี่ยวพันซับซ้อนหลายประการด้วยกัน เช่น

1) เป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นระยะที่เด็กเรียนทำบทบาทอย่างผู้ใหญ่ ในด้านความประพฤติ ความปรารถนาในชีวิต ความรับผิดชอบ นิสัยใจคอแต่เนื่องจากเป็นระยะแรกเริ่มเด็กจึงมีความสับสนลังเลใจไม่แน่ใจไม่ทราบว่าที่ถูกต้องที่ควรนั้นควรเป็นเช่นไร

2) ร่างกายเติบโตเป็นชายหนุ่มหญิงสาวเต็มที่ ต้องวางตัวในสังคมกับเพื่อนร่วมวัย เพื่อนต่างเพศ และเพื่อนต่างวัยในแนวใหม่ การวางตัวอย่างถูกต้องนั้นกระทำได้ง่าย ๆ ต้องอาศัยเวลาบ้าง ในระยะที่ปรับตัวไม่ได้เด็กจึงมีความรู้สึกสับสนในใจเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่น

3) เด็กจะต้องเลือกอาชีพเพื่อเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพต่อไปในระยะวัยผู้ใหญ่ การเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่สำคัญต่อชีวิตจิตใจ อารมณ์ ความต้องการของเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งที่บ้าน โรงเรียน และกลุ่มเพื่อน ความสับสนใจเกิดงานเพราะเด็กอยู่ภายใต้ความบีบบังคับ ข้อจำกัดของระบบการศึกษา สถิติปัญญา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ความนิยมของท้องถิ่น โรงเรียน และสังคมส่วนร่วม และยังไม่ทราบแน่ในความถนัด ความสนใจ ความต้องการและบุคลิกภาพของตัวเอง

4) สภาพปัจจุบันของสังคมเป็นสาเหตุใหญ่ซึ่งพอแยกย่อยได้ว่า

4.1) สังคมเปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว เด็กปรับตัวตามไม่ทันเพราะยังมีความชัดเจนในโลกและชีวิตไม่เพียงพอ

4.2) สภาพเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันทำให้เด็กต้องใช้เวลาฝึกฝนอาชีพนานขึ้น ไม่มีโอกาสเป็นผู้ใหญ่และประกอบกิจกรรมของชีวิตอย่างผู้ใหญ่สมควรปรารถนา ต้องเก็บกอดความรู้สึกเช่นนี้ไว้ การเก็บกอดหนักหน่วงขึ้นเมื่อผู้สูงวัยกว่าหมาเอาว่าหนุ่มสาววัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ไม่ว่าระดับใดก็ตามยังอยู่ในฐานะเหมือนเด็ก

4.3) วัยรุ่นสมัยปัจจุบันจำนวนไม่น้อยต้องออกจากความคุ้มครองของพ่อแม่ต้องช่วงตัวเองเร็วขึ้น บางคนอาจยังไม่พร้อมสำหรับการออกจากความคุ้มครองของพ่อแม่ จึงตกไปเป็นเหยื่อของผู้หวังเอาประโยชน์จากเด็กโดยปราศจากความหวังดี

4.4) ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ความอบอุ่นใจมีน้อยกว่าครอบครัวใหญ่

มากारे็ด มีด นักมานุษยวิทยาได้ทำการศึกษาปัญหาเด็กวัยรุ่นในสังคมง่าย ๆ ตามภูเขาและตามเกาะ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับสภาพสังคมเศรษฐกิจซับซ้อนในเมืองใหญ่พบว่าเด็กวัยรุ่นในสังคมง่าย ๆ ประสบปัญหาน้อยกว่า ยุ่งยากและสับสนใจน้อยกว่า ในปัจจุบันพบข้อเท็จจริงว่า ตามที่เชื่อว่าเด็กวัยรุ่นจะมีลักษณะอารมณ์รวม ๆ คือ แปรปรวนและสับสน (storm

and stress) นั้น ไม่เป็นความจริงเสมอไป เพราะเด็กวัยรุ่นบางกลุ่มไม่ต้องผ่านภาวะวิกฤตทางอารมณ์เช่นนี้เลย เนื่องจากเป็นวัยรุ่นที่มีผู้ปกครองให้กำลังใจและเข้าใจ จึงได้เรียนรู้จักตนเองตามวัย รู้จักปรับตัว ยอมรับจุดด้อยของตัวเอง และดำเนินชีวิตตรงตามธรรมชาติประจำวัน (Fuhrmann, 1990 อ้างใน ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549)

2.1.2.3 พัฒนาการทางสังคม

การพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นนั้นจะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมา ประสบการณ์เบื้องต้นของชีวิตและทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่รอดนั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือของผู้อื่นตลอดมา ความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นมากขึ้นตามวัยที่ผ่านไปตั้งแต่วัยทารก และประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับ เช่น การยอมรับ ความเป็นที่ต้องการของบุคคลที่อยู่รอบข้างจะทำให้มีประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้นตามลำดับ เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็จะมีพัฒนาการทางสังคม ขยายวงกว้างออกไป เพราะเด็กจะต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ คือ เพื่อนและครูที่โรงเรียน เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นก็จะมีแนวโน้มไปในทางการคบเพื่อนเป็นกลุ่ม เพื่อนต่างเพศ และมีแนวโน้มไปในทางสนใจในองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เฉพาะเรื่องการเข้าเป็นสมาชิกในชมรมหรือองค์กรที่ตนปรารถนา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532) นอกจากนี้เด็กวัย 13 ปีพบว่ามักชอบอยู่ตามลำพัง ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงภายใน คือ เปลี่ยนทั้งทางกาย อารมณ์ และความคิด การที่เด็กไม่ชอบรวมกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัว อาจเป็นเพราะต้องการอิสระที่จะทำงานของตนเอง และต้องการเป็นอิสระจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน โดยทั่วไปสังคมของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้นทั้งสองเพศ และมีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศมากขึ้น คือ ไม่แต่เพียงคบเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกันเท่านั้น แต่ยังคบเพื่อนที่ถูกใจตน นิษฐ์ร่าริง เรียนเก่ง หรือสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น กลุ่มของเด็กชายมักจะใหญ่กว่ากลุ่มของเด็กหญิงเด็กวัยนี้สนใจกีฬามาก เป็นวัยที่กลุ่มอิทธิพลต่อเขามาก เป็นวัยรวมพวก บางคนอาจจะทำตัวแปลกกว่าผู้อื่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือมักใช้คำพูดแปลกๆ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ลักษณะที่เจริญเติบโตทางสังคมอีกประการหนึ่งได้แก่ การรู้จักคบเพื่อนที่ตนถูกใจ เช่น มีความสนใจและมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับตน เป็นต้น เมื่อเติบโตมาถึงขั้นนี้แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงมักทำหรือแสดงความคิดไม่เหมือนกับคนอื่นๆ เพราะเด็กต้องการจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ส่วนอิทธิพลของหมู่คณะก็เริ่มลดน้อยลง พยายามค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองและต้องการการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง และบ่อยครั้งที่พบว่าวัยรุ่นมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ปกครอง (สุชา จันทรเฒ, 2529)

วัยรุ่นแต่ละคนมีพฤติกรรมทางสังคมออกมาในรูปแบบนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการที่เรียนรู้และได้รับตลอดมาตั้งแต่วัยทารก ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532) ดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในบ้านทั้งแง่ดี และแง่ไม่ดี จะเป็นสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้และจะเลียนแบบความสัมพันธ์เหล่านี้ไปปฏิบัติต่อไป เช่น ถ้าภายในบ้านมีความสนใจ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน หรือบ้านที่เต็มไปด้วยบรรยากาศของการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพี่น้อง มีความอิจฉาริษยากันสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ซ้ำแล้วซ้ำอีกจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ตนได้รับ และในที่สุดก็จะยึดเป็นแนวปฏิบัติของตน

2) กลุ่มเพื่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้นลักษณะ พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยรุ่นก็คือ การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับเพื่อน และเพื่อนจะมีอิทธิพลกับวัยรุ่นมาก การรวมกลุ่มในระยะแรกจะเป็นการรวมอย่างไม่มีแผนล่วงหน้าแต่ละกลุ่มมีผู้นำ ผู้ตาม กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีภาษา กฎระเบียบ ประเพณีประจำกลุ่มซึ่งเป็น ลักษณะเฉพาะกลุ่ม เด็กที่เข้าร่วมกลุ่มจะประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ของเพื่อน และความประพฤติเช่นนี้บางครั้งก็ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียน หรือของสังคมหรือ การอบรมที่เด็กได้รับมาจากบ้าน

3) สถาบันการศึกษา มีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียนวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กจะต้อง ปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปรับตัวให้เข้ากับครู เพื่อนฝูง ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ของ สถานศึกษานั้น ๆ ครูมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็ก เป็นตัวแบบและเป็นผู้หล่อหลอมเด็กให้เป็นคนดี หรือเลวได้ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องการคนที่เข้าใจ กฎระเบียบต่าง ๆ ของ สถานศึกษาก็มีส่วนพัฒนาเด็กได้เช่นกัน แต่ถ้าสถานศึกษานั้น ๆ สร้างกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่ เคร่งครัดจนเกินไป และไม่เหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็ก ก็อาจจะทำให้นักเรียนเกิด ความเครียดได้ เพราะจะรู้สึกถูกจำกัดอิสรภาพ ถูกควบคุม และในที่สุดเด็กก็จะฝ่าฝืน

4) ความต้องการของสังคม สังคมก็ได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องการไว้ด้วย คือ เยาวชนที่ชาติต้องการควรมีร่างกายสมบูรณ์ มีสุขภาพจิตดี มีการศึกษา มีอาชีพสุจริต สืบทอด และพัฒนาวัฒนธรรม มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบในการเป็นสมาชิกของสังคม การที่จะ เสริมสร้างให้มีลักษณะตามที่ต้องการนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

2.1.2.4 พัฒนาการทางความคิด

วัยรุ่นเป็นวัยที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวัยที่มีความคิดฉลาด หลึกแหลมมากกว่าในวัยเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรู้ การพยายามที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่ เสมอๆ นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีความคิดที่กว้างไกล และคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการเจริญเติบโตของสมองถึงขีดสมบูรณ์เต็มที่ มีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้วัยรุ่นรู้จักใช้ความคิดพิจารณาด้วยเหตุผลต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เรียนรู้สิ่งที่ยากและซับซ้อนได้ มากขึ้น สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักพิจารณาว่าคนรอบข้างคิดอย่างไรกับ

ตนเอง มีความพยายามที่จะปรับตัวเพื่อให้สังคมยอมรับ โดยพยายามเลียนแบบจากบุคคลรอบข้างที่ตนเองเห็นว่าดีและมีการรู้จักตนเองมากขึ้น การพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของวัยรุ่นจะเข้าขั้นที่ Piaget เรียกว่า “ปฏิบัติการด้านนามธรรม” (Formal Operations) เด็กวัยรุ่นจะคิดถึงหลายๆ ด้านได้ในเวลาเดียวกัน เข้าใจในการเปรียบเทียบ อุปมาอุปมัยและสามารถคิดในด้านตรงกันข้ามได้ด้วย นอกจากนี้ยังเข้าใจเวลาในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากของตนด้วย (เพ็ญพิไล ฤทธาคณานนท์, 2549)

พัฒนาการทางความคิดตามแนวของเพียเจต์: ขั้น formal operation (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549) ได้สรุปผลการศึกษา เรื่องพัฒนาการทางความคิดว่า ในวัยรุ่นเด็กจะพัฒนาความคิดถึงระดับสูงสุดของขั้นตอนต่าง ๆ ของความคิด (ภายใต้เงื่อนไขว่าเขาได้พัฒนาความคิดในขั้นตอนต่าง ๆ มาแล้วทุกขั้นตอนตามลำดับขั้น) ขั้นตอนนี้เรียกว่าขั้น formal operation แม้ว่าเด็กจะพัฒนาความคิดได้ถึงระดับนี้ แต่ก็ยังแตกต่างจากความคิดระดับ formal operation ของผู้สูงวัยกว่าในเชิงประสบการณ์ คุณภาพ และความชำนาญ ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง เด็กได้ผ่านกระบวนการพัฒนาความคิดแบบจำแนกแยกประเภทเป็นหมู่พวก (classification) การจัดเรียงลำดับกลุ่ม (seriation) และการทรงสภาพเดิม (conservation) เมื่อถึงวัยรุ่นเขาจะก้าวเข้าสู่กระบวนการพัฒนาความคิดแบบเป็นเหตุผลเต็มที่ (formal operation period) คือ เด็กจะเริ่มพัฒนาความคิดเป็นรูปแบบชัดเจนซึ่งมีลักษณะเด่น 4 ประการ คือ

1) การคิดแบบใช้ตรรกจากเงื่อนไขที่กำหนด (proportional logic) เป็นลักษณะสรุปผลเชิงตรรกจากการพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นการใช้เงื่อนไขมิติเดียวหรือจากการใช้เงื่อนไขหลายมิติก็ได้

2) การคิดแบบใช้เหตุผลเชิงสัดส่วน (proportional reasoning) เป็นการเปรียบเทียบเชิงสัดส่วน ถึงแม้ว่าเด็กจะพัฒนาความคิดเรื่องการทรงสภาพเดิม (conservation) มาแล้วในช่วงวัยเด็กตอนปลาย แต่การคิดในเรื่องการใช้เหตุผลเชิงสัดส่วนเป็นการคิดขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

3) การคิดแบบแยกตัวแปรเพื่อสรุปผล (isolation of variables) เด็กวัยรุ่นจะสามารถจำแนกว่าตัวแปรใดมีผลอย่างไร เด็กสามารถบอกได้ว่าจะเอาตัวแปรใดใส่เข้ามาเพื่อทดลองสรุปผล หรือจะดึงเอาตัวแปรใดออกไปก่อน เพื่อจะหาเหตุผลอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ

4) การคิดแบบใช้เหตุผลสรุปเป็นองค์รวม (combinational reasoning) เป็นการคิดแบบการคิดอย่างใช้เหตุผลหาข้อสรุปในเชิงองค์รวมของสิ่งที่ปรากฏ

สุชา จันทน์เอม (2529) ได้แบ่งการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยรุ่นมีดังต่อไปนี้

1) เพิ่มความสนใจตนเองและมองเห็นเหตุการณ์ใกล้เคียงได้ การพยายามรู้จักตัวเอง และพยายามขัดเกลาพฤติกรรมให้ดีขึ้นอยู่เสมอทำให้เด็กมีศีลธรรม รู้จักอดกลั้น และเข้าใจสังคมดีขึ้น มีความสามารถในการศึกษาหาความรู้และรักการพึ่งตนเอง ทั้งยังทำให้มีความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล

2) ปลูกฝังการพึ่งตนเอง เด็กวัยนี้ต้องการเป็นอิสระในการแสดงความคิด และวางโครงการทำกิจกรรมด้วยตนเอง แต่มักจะไม่ได้ผลอย่างเต็มที่ เด็กวัยรุ่นมักคิดว่าเขาโตพอแล้วจึงไม่ต้องการให้ใครปฏิบัติต่อเขาแบบเด็ก ๆ เขาต้องการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อหาประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ความต้องการเป็นตัวของตัวเองนี้เป็นลักษณะพัฒนาการประการหนึ่งของแต่ละบุคคล ผู้ใหญ่ไม่ควรกีดกัน ควรส่งเสริมให้รู้จักรับผิดชอบในการสร้างตัวเองได้

3) ปรับปรุงและจงรักภักดีต่อบุคคลในครอบครัว ต่อโรงเรียน และต่อชุมชน เด็กในวัยนี้จะรักครอบครัว แม้ว่าไม่อยากอยู่บ้าน รักเพื่อน โรงเรียนและมักจะทำงานให้กับสาธารณประโยชน์ตามโอกาส สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับปรุงตัวได้ดีเมื่อได้อยู่ต่างถิ่น มีความคิดว่าจะตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด มีเหตุผลและใช้เวลาเป็น

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้นเพราะเด็กชอบทำ และโดยการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้เด็กได้ลงมือทำเอง ได้พบปัญหาและวิธีแก้ปัญหาเรื่องไปจนกว่าจะได้ผลที่เด็กพอใจ

2.1.3 ความต้องการของวัยรุ่น

มนุษย์เรามองความต้องการตามธรรมชาติ ถ้าได้บรรลุความต้องการตามความประสงค์ก็จะนิยมชื่นชม เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และมานะพยายามที่จะทำประโยชน์ต่อไป เพราะความต้องการเป็นแรงจูงใจ (Motive) ให้เกิดพฤติกรรมแห่งการกระทำ หากผิดหวังหรือไม่สมปรารถนาก็เกิดขัดเคือง ขาดความมั่นใจ ท้อถอย และเป็นผู้สิ้นหวัง สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ ความต้องการ (Need) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ความต้องการเกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดความสมดุล การขาดความสมดุลทำให้ร่างกายเกิดความเครียด ความไม่มีความสุข ดังนั้น ร่างกายจึงต้องมีการกระทำเกิดขึ้นเพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาพสมดุลดังเดิม ดังนั้นความต้องการจำเป็นของวัยรุ่นที่มีลักษณะสำคัญเป็นพิเศษ (สุชา จันทน์เอม, 2529) มีดังนี้

1) ความต้องการความรัก ความรักในที่นี้หมายถึง ความรักทุกชนิดซึ่งเป็นเครื่องนำความสุขความอบอุ่นทางใจมาให้ รวมทั้งความรักซึ่งเรามีเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมด้วย วัยรุ่นต้องการความรักทั้งในฐานะผู้ให้และผู้รับ

2) ความต้องการตำแหน่งทางสังคม เป็นความต้องการอันสูงสุดของวัยรุ่น วัยรุ่น ต้องการเป็นคนสำคัญ ต้องการเป็นที่นับถือของเพื่อนฝูง ต้องการให้เพื่อนฝูงและคนอื่นรับรู้ว่าคุณค่า

3) ความต้องการอิสรภาพ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะรับผิดชอบต่องานที่ตนสามารถทำได้ ไม่ต้องอยู่ใต้คำสั่ง เพราะเด็กวัยรุ่นเชื่อว่าลักษณะที่เป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่คือ ความเป็นอิสระจากผู้ที่มีอำนาจเหนือตน (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549)

4) ความต้องการในปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ เด็กเล็กชอบถามอะไรต่ออะไรให้ วุ่นวายไปหมดบางทีก็คิดหาเหตุผลผิด ๆ พลาด ๆ จากประสบการณ์ของตน เด็กวัยรุ่นจะเลิกถามเปะปะ แต่จะถามเรื่องที่ตนอยากรู้อย่างมีเหตุผล ถ้าเด็กได้รับคำตอบที่ไม่พอใจ เด็กจะเฝ้าถามและเฝ้าค้นหาความจริงโดยไม่ยอมเลิกง่าย ๆ คำถามที่ชอบถามได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความจริง ความยุติธรรม ศาสนาและอุดมคติของชีวิต

5) ความต้องการทางเพศ จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วัยรุ่นก็อยู่ที่ต่อมเพศเริ่มทำงาน ผลิตออร์โมนความต้องการทางเพศจึงเป็นลักษณะเด่นที่สำคัญยิ่ง แรงขับในทางเพศเบื้องต้นจะชักนำไปสู่การจูงใจในทางเพศขั้นสูง ๆ ขึ้น จริตกิริยาต่างๆ ที่อาจหวางหวิวทางตาผู้ใหญ่ไปบ้าง เช่น การแต่งตัว การวางท่าทาง ก็นับว่ามีมูลเหตุมาจากการกระตุ้นด้วยแรงขับทางเพศเป็นสำคัญ

6) ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือ ความจริงความต้องการที่จำเป็นข้อนี้หาได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในวัยรุ่นเท่านั้นไม่ หากแต่เป็นความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิตของทุกคน ทุกวัย เพียงแต่ความต้องการอันนี้ ในวัยรุ่นเมื่อประกอบกับลักษณะเร็วแรงอันเป็นธรรมชาติของวัยเข้าแล้ว ทำให้เด่นชัดขึ้นอีกมาก

7) ความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง เด็กวัยรุ่นหนุ่มสาวจะเริ่มมีความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง ไม่ต้องการที่จะเป็นกาฝากเกาะผู้อื่นกิน ต้องการที่จะใช้จ่ายไปตามที่ตนประสงค์และต้องการที่จะพิสูจน์ว่าตนโตพอที่จะเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว

8) ความต้องการที่จะได้เป็นที่ยอมรับนับถือว่าเป็นผู้ใหญ่ เด็กในวัยรุ่นหนุ่มสาวไม่ชอบที่จะให้ผู้คนเขามองและปฏิบัติต่อตนเสมือนว่าเป็นเด็กๆ อีกต่อไป เขาต้องการดำรงชีวิตอย่างอิสระ ต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการเป็นผู้ใหญ่และเป็นดาราด้วยตนเอง และต้องการมีปรัชญาชีวิตเป็นของตนเอง

สมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ของสหรัฐอเมริกาได้ค้นคว้ารวบรวมความต้องการของวัยรุ่นไว้ได้ 10 ประการ เรียกว่า “Ten Imperative of Youth” (สุชา จันทน์เอม, 2529) ดังนี้

- 1) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้มีส่วนในการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค
- 2) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์
- 3) เด็กหนุ่มสาวทุกคนมีความต้องการที่จะเข้าถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย
- 4) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะเข้าใจความสำคัญของครอบครัว และปัจจัยต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งความสุขแห่งครอบครัว เนื่องจากเด็กวัยนี้เริ่มจะเป็นผู้ใหญ่แล้ว
- 5) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการทราบถึงวิธีง่ายและใช้สิ่งของ ตลอดจนบริการต่างๆ อย่างฉลาด
- 6) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะเข้าถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และความจริงอันสำคัญทางวิทยาศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์เรา ตลอดจนความจริงต่างๆ ตามธรรมชาติ
- 7) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะซาบซึ้งในรสแห่งวรรณคดี ดนตรี ศิลปะและธรรมชาติ กล่าวคือ ต้องการรู้ถึงคุณค่า มองเห็นความงดงามและความไพเราะของสิ่งเหล่านั้น
- 8) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะมีความสามารถในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างดีและรู้จักแบ่งสัปดาห์ส่วนเวลานั้นให้สมดุลกับกิจกรรมต่างๆ ของเขา
- 9) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงความเคารพต่อผู้อื่น และมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่และทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
- 10) เด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการที่จะปรับปรุงความเสมอภาคในการคิดอย่างมีเหตุผล และมีความสามารถในการที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างแจ่มแจ้ง สามารถอ่านและฟังได้อย่างเข้าใจ

2.2 สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

2.2.1 ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของสารเคมีกึ่งธรรมชาติกึ่งสังเคราะห์ เรียกว่า “แอลกอฮอล์” (Alcohol) มีชื่อทางเคมีว่า เอทานอล (Ethanol) หรือที่เรียกว่า “เอทิลแอลกอฮอล์” (Ethylalcohol) ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน 60% ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่คนเราสามารถดื่มได้ เกณฑ์นี้เป็นข้อกำหนดของสากลทั่วไป แต่สำหรับประเทศไทยครอบคลุมถึงปริมาณ 80% ดังนั้น เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ หมายถึง สุรา เหล้า ไวน์ เบียร์ แชมเปญ บรั่นดี วิสกี้ รัม ยิน

ริเคอร์ สาทอ และอื่น ๆ ที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ในปริมาณไม่เกิน 80% (นิรุจน์ อุทธา และคณะ, 2548)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของแอลกอฮอล์ว่า หมายถึง สารอนินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลว กลิ่นฉุนระเหยง่าย มีจุดเดือดที่อุณหภูมิ 78.5 องศาเซลเซียส มีชื่อเต็มว่า เอทิลแอลกอฮอล์ โดยปกติเกิดจากการหมักสารประเภทแป้งหรือน้ำตาลผสมยีสต์ ซึ่งเรียกว่า แป้งเชื้อ หรือเชื้อหมัก เป็นองค์ประกอบสำคัญของสุราและเมรัยทุกชนิด เมื่อดื่มเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมา ใช้ประโยชน์ในการเป็นตัวทำละลายและเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น และได้ให้ความหมายของสุรา หมายถึง เหล้า, น้ำเมาที่ได้มาจากการกลั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 อ้างใน สมพร สิทธิสงคราม, 2549)

กรมสุขภาพจิต (2547) กล่าวว่า แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง ที่เกิดจากการหมักผลไม้ ผัก หรือเมล็ดพืช แอลกอฮอล์มีหลายชนิดแต่ชนิดที่ใช้ดื่ม เรียกว่า เอทิลแอลกอฮอล์ (ethyl alcohol) หรือเอทานอล (ethanol) ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “แอลกอฮอล์” โดยตัวของแอลกอฮอล์เองไม่มีรสหรือกลิ่น แต่รสหรือกลิ่นในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมาจากส่วนประกอบในการหมักและการแต่งกลิ่น

องค์การอนามัยโลก (WHO) จัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

- เมื่อดื่มจนติดแล้วจะต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ
- มีอาการข้างเคียงเมื่อหยุดดื่ม หรือลดปริมาณลงอย่างมากและรวดเร็ว
- ร่างกายและจิตใจมีความต้องการตลอดเวลา
- ดื่มแล้วสุขภาพทรุดโทรม

2.2.2 ประเภทและชนิดของสุราที่บริโภคในประเทศไทย

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสุรา ที่สังคมไทยและประชาคมทั่วโลกบริโภคนั้นมีมากมายหลายชนิด มีความแตกต่างกันออกไป ทั้งในปริมาณของแอลกอฮอล์ วัสดุที่ใช้รวมไปถึงขั้นตอนและวิธีการผลิต ซึ่งสามารถแยกเป็นประเภทและชนิดได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สุราประเภทที่กลั่นแล้ว (distilled liquors) และสุราหมัก (fermented liquors) (เทพินทร์ พัชรานุรักษ์, 2541 อ้างใน สมพร สิทธิสงคราม, 2549)

สุราประเภทที่กลั่นแล้ว (distilled liquors) ได้แก่

1. เหล้าบรันดี เป็นสุราประเภทกลั่นที่รสเยี่ยมที่สุด และมีราคาแพง เนื่องจากเป็นเหล้าที่กลั่นจากองุ่น มีกรรมวิธีการผลิตและมีขั้นตอนในการบ่ม

2. วิสกี้ เป็นสุราประเภทกลั่นที่ทำมาจากข้างไม่ว่าจะเป็น ข้าวบาเลย์ ข้าวไรย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวโพด หรือข้าวเหนียว โดยนำมาหมัก กลั่น แล้วนำไปบ่ม

3. เหล้ารัม เป็นสุราที่กลั่นมาจากน้ำอ้อย กากน้ำตาลและน้ำเชื่อม และอาจจะผสมผิวส้มและผลไม้อื่น ๆ เพื่อให้รสชาติดีขึ้น

4. วอดก้า เป็นสุราที่มีลักษณะคล้ายวิสกี้ แต่มีปริมาณของแอลกอฮอล์สูงกว่า โดยวอดก้า ทำมาจากข้าวสาลี

5. เหล้าคอกเทลต่าง ๆ คอกเทล คือการนำเอาเหล้าหลายชนิดมาผสมกันตามสูตรแล้วแต่รสนิยมของผู้ดื่ม

6. เหล้าขาว เป็นเหล้าที่ผลิตมากในเอเชีย เหล้าจีนที่เรียกว่า “สาเก” ก็รวมอยู่ในสุราประเภทนี้ เหล้าขาวทำมาจากกากน้ำตาล ข้าว น้ำตาลมะพร้าว ตาลโตนด

สุราหมัก (fermented liquors) ได้แก่

1. แชมเปญ เป็นเหล้าหมัก คือเป็นสุราที่ไม่ผ่านกระบวนการกลั่น ทำมาจากองุ่นมีลักษณะพิเศษคือจะมีฟอง คือ มีก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์เจือปนอยู่คล้ายๆ เบียร์

2. ไวน์ คือเหล้าผลไม้หมักที่เก่าที่สุดในโลก วัตถุประสงค์ในการทำไวน์คือ องุ่น ไวน์ต่างจากแชมเปญ ตรงที่ไวน์ไม่มีฟอง กรรมวิธีการผลิตก็ไม่ซับซ้อนเท่ากับแชมเปญ

3. เบียร์ เป็นสุราที่มีปริมาณการบริโภคสูงสุด เบียร์ทำมาจากข้าวบาเลย์ ฮอป และบด ต้มให้สุกแล้วใส่ตั้งหมัก เมื่อหมักเสร็จแล้วจะใส่ดอกฮอปเพื่อให้มีรสขม จากนั้นจึงใส่เชื้อยีสต์

4. เหล้าหมักพื้นบ้าน เหล้าชนิดนี้สามารถผลิตขึ้นได้เองโดยกรรมวิธีต่างๆ โดยใช้ข้าว ผลไม้ หรือน้ำตาลมาหมักทิ้งไว้ให้เกิดแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละชนิดจะมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์แตกต่างกัน สุรา (liquor) หรือเหล้า (spirit) เช่น เหล้าขาว วิสกี้ (แม่โขง แสงทิพย์ หงส์ทอง) วอดก้า บรั่นดี จะมีแอลกอฮอล์ประมาณ 40% แชมเปญ จะมีแอลกอฮอล์ประมาณ 15% ไวน์เข้มข้น (fortified wine) เช่น เหล้าเชอร์รี่และเวอร์มูท เป็นต้น จะมีแอลกอฮอล์ประมาณ 20.5% ไวน์ที่ดื่มพร้อมอาหาร (table wine) มีแอลกอฮอล์ประมาณ 10-14% และเบียร์ชนิดแรง (heavy beer) มีแอลกอฮอล์ประมาณ 4-5% เนื่องมาจากความแตกต่างของความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่มแต่ละชนิดดังกล่าว จึงทำให้การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยปรับตามปริมาณของแอลกอฮอล์ต่อ 1 ดื่มมาตรฐาน (กรมสุขภาพจิต, 2547)

ดื่มมาตรฐาน คือ ปริมาณเครื่องดื่มที่เป็นมาตรฐานโดยไม่คำนึงว่าเครื่องดื่มนั้นจะเป็นเบียร์ หรือสุรา ผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากชนิดของเครื่องดื่ม แต่เกิดจากปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มเข้าไป ซึ่งในแต่ละประเทศกำหนด 1 ดื่มมาตรฐานที่แตกต่างกันไป

สำหรับในประเทศไทย 1 ดื่มมาตรฐาน (one standard drink) คือ ปริมาณแอลกอฮอล์ 10 กรัม ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ จะได้ประมาณดังนี้ (สาวิตรี อัยฌางค์กรชัย และสุวรรณ อรุณพงษ์ไพศาล, 2543)

เบียร์ โดยทั่วไปเบียร์ 1 กระป๋อง มีปริมาตรเท่ากับ 330 มิลลิลิตร หรือเบียร์ 1 แก้ว มีปริมาตรเท่ากับ 285 มิลลิลิตร

เบียร์ชนิดอ่อน (light beer) เช่น มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 2-2.9% ประมาณ 1.5 กระป๋อง หรือประมาณ 1 ¼ แก้ว

เบียร์ชนิดปานกลาง (mid strength beer) ที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 3-3.9% ประมาณ 1 กระป๋อง หรือประมาณ 1 ¼ แก้ว

เบียร์ชนิดแรง (heavy beer) ที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 4-5 % ประมาณ ¾ กระป๋อง หรือประมาณ 1 แก้ว

ไวน์ธรรมดาที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 12.5 % ประมาณ 1 แก้ว ขนาด 100 cc.

ไวน์เข้มข้น (fortified wine) ที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 20.5% ประมาณ 1 แก้ว ขนาด 60 cc.

เหล้า (spirit) ที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ 40% ประมาณ 1 ถ้วยเล็กขนาด 30 cc.

2.2.3 สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2549 การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็น 2,479.70 ล้านลิตรหรือเฉลี่ย 50.3 ลิตร/คน/ปี ในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป สถานการณ์นักดื่มหน้าใหม่ ปี 2549 กลุ่มวัยรุ่นตั้งแต่อายุ 15 - 24 ปี ถึง 1 ใน 4 ที่ดื่ม จากจำนวนประชากรในกลุ่มอายุนี้คือ 10 ล้านคน ระยะ (2539 - 2549) วัยรุ่นไทยกลายเป็นลูกค้าถาวรของบริษัทเหล้าเบียร์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551 ก) การดื่มในกลุ่มเด็กและเยาวชนยังน่าเป็นห่วง โดยวัยรุ่นไทยกลายเป็นนักดื่มประจำเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ อีกทั้งจะสร้างปัญหาให้กับสังคมไทยในระยะยาวหากไม่รีบแก้ไข ปี 2539 มีรายงานสถิติการดื่มของเยาวชนอายุ 11 - 14 ร้อยละ 0.0 แต่ปี 2549 มีรายงานสถิติการดื่ม 28,300 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.7 ช่วงอายุ 15-19 ปี มีนักดื่มประจำจาก ร้อยละ 4.7 เป็น 6.8 และช่วงอายุ 20 - 24 ปี มีนักดื่มประจำ ร้อยละ 15 เป็น 19.3 มีข้อมูลชัดเจนว่า เด็กที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ก่อนอายุ 13 ปี มีโอกาสติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปจนถึงโต ในทางตรงข้าม หากเริ่มดื่มในวัย 21 ปี ขึ้นไป ความเสี่ยงในการเกิดปัญหาจากการดื่มในลักษณะต่าง ๆ จะลดลงถึง ร้อยละ 70 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551ก) จากการสำรวจปี 2550 พบว่าประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป 51.2 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสุรา 14.9 ล้านคนหรือ ร้อยละ 29.3 โดยผู้ชาย

ยังคงดื่มสุรามากกว่าผู้หญิงประมาณ 6 เท่า และผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีอัตราการดื่มสุราสูงกว่าผู้อยู่ในเขตเทศบาล คือร้อยละ 31.0 และ 25.4 ตามลำดับ และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง คือกลุ่มเยาวชนมีอัตราการดื่มสุราสูงถึง ร้อยละ 21.9 สำหรับกลุ่มวัยทำงานมีอัตราการดื่มมากกว่ากลุ่มอื่น คือร้อยละ 34.4 นอกจากนี้ พบว่าผู้ที่ปัจจุบันไม่ดื่มแล้ว แต่ในอดีตเคยดื่มมี 3.8 ล้านคน หรือร้อยละ 7.5 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ประชากรที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ในปี 2550 เริ่มดื่มสุราเมื่ออายุประมาณ 20.5 ปีโดยผู้ชายเริ่มดื่ม เร็วกว่าผู้หญิง คือ 19.5 ปี และ 25.9 ปีตามลำดับ โดยกลุ่มเยาวชนเริ่มดื่มอายุประมาณ 17 ปี ส่วนวัยทำงานและวัยสูงอายุเริ่มดื่มที่อายุ 20 และ 23 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

2.2.4 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

วัยรุ่นกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการบางอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน ก่อนข้างซบซ้อนเข้าใจได้ยากทำให้เป็นที่ยอมรับกันว่าวัยนี้เป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดซึ่งเป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นช่วงชีวิตที่กำลังพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างสูง การเปลี่ยนแปลงทางกายและทางจิตใจของวัยรุ่นจะส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน เพราะกำลังอยู่ในช่วงเวลาที่สับสน ดังนั้นพฤติกรรมของวัยรุ่นจึงเป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นออกมามีทั้งพฤติกรรมที่เป็นปกติและเป็นปัญหาของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มที่มักถูกชักนำชักจูงให้ทดลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสารเสพติดอย่างอื่น ได้มากกว่า จึงทำให้เกิดการคาดการณ์กันว่ากลุ่มวัยรุ่นมีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น (บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ, 2547; สมพร สิทธิสงคราม, 2549)

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดย สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2521 อ่างใน ณัฐพงษ์ บุญโนนแต่ และอัจฉรา ไสละบาท, 2546 อ่างในวิไลรัตน์ ปรีดาอุทหนา, 2550) ได้กล่าวสรุปดังนี้

1) ความอยากรู้อยากลอง ความอยากรู้อยากลองมักเกิดขึ้นกับเยาวชนซึ่งอยู่ระหว่าง 13 - 20 ปี คนที่อยู่ในวัยดังกล่าวมีความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว จากวัยเด็กกลายเป็นวัยผู้ใหญ่ คนในวัยนี้เกิดความอยากรู้อยากเห็นอยากทดลองในทุกสิ่งทุกอย่างมากกว่าวัยอื่นๆ และเมื่อทดลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว เพื่ออยากรู้ถึงรสชาติว่าเป็นอย่างไรและเมื่อดื่มเป็นระยะเวลานานเข้าก็เลยทำให้เกิดอาการติดสุรา

2) ดื่มเพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บและความผิดหวัง มียาบางชนิดต้องผสมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในระยะเวลาของการใช้ยาที่จะเจริญอาหาร แต่เมื่อยาที่ผสมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นระยะเวลานาน ก็จะเกิดการเสพติดขึ้นและต้องดื่มเป็นประจำ ร่างกายที่อ่อนแออยู่แล้วเมื่อติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกก็อาจมีโรคแทรกซ้อนได้ นอกจากโรคทางกายแล้วความกตัญญูผิดหวังยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใช้เพื่อลืมนความกตัญญูผิดหวังนั้น

3) ดื่มโดยเห็นว่าเป็นค่านิยมของสังคม ค่านิยมคือสิ่งที่คนส่วนมากยกย่องแสวงหาอยากมี อยากเป็น เช่น ความรู้ การมีทรัพย์สิน มีตำแหน่ง การมีเกียรติ หรือความเป็นผู้ดี เป็นต้น ดังนั้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีผู้เข้าใจกันว่าเป็นค่านิยมของสังคมไปแล้ว

4) เยาวชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเข้าใจว่าสังคมของผู้ใหญ่เขาทำกัน เนื่องจากตนมีร่างกายเป็นผู้ใหญ่แล้ว ก็อยากจะลอกเลียนแบบให้เหมือนกิจกรรมที่ผู้ใหญ่ทำกันก็เลยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถึงแม้จะเกิดความระคายเคืองในหลอดอาหาร และเมื่อดื่มบ่อยๆ ก็เลยติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5) ผู้ใหญ่ก็อยากลอกเลียนแบบสังคมชั้นสูง เพราะเข้าใจว่าสังคมผู้ดีชั้นสูงนั้นจะต้องมีการสังสรรค์กันด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่งและเป็นอบายมุขอีกด้วย ดังนั้นการสังสรรค์ด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงไม่ใช่ลักษณะของสังคมผู้ดีที่เหมาะสม

6) คนบางกลุ่มชอบทำตัวเลียนแบบชาวต่างประเทศ เมื่ออ่านเจอในตำราเรื่องการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ต่าง ๆ แต่ละงานมีวิธีผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องดื่มจึงเอาอย่างบ้าง

7) ความเข้าใจผิด คิดว่าเป็นค่านิยมคือ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วทำให้สมองแจ่มใส เขียนกาพย์ กลอน หรือหนังสือได้ดี เช่น สุทรภู่ หรือคนอื่นๆ อันที่จริงแล้วบุคคลเหล่านี้เวลาที่แต่งหนังสือไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

8) ตัวอย่างจากสื่อ ได้แก่ ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ทำให้เกิดการลอกเลียนแบบเพราะว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ดีและเป็นค่านิยมที่ถูกต้องจะเห็นได้ว่าสาเหตุของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ส่วนใหญ่เนื่องมาจากตัวของผู้ดื่มเอง ซึ่งได้แก่ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม

2.2.5 ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

การบริโภคสุราส่งผลต่อผู้ดื่มหลายๆ ด้าน สุราสามารถทำลายสุขภาพของตนเอง ครอบครัว สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เสริมธุรกิจ สังคม และทำให้ลดประสิทธิภาพในการทำงานเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและเป็นตัวดันเหตุที่นำไปสู่โศกนาฏกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

2.2.5.1 ผลกระทบต่อสุขภาพตนเอง

การบริโภคสุราในปริมาณที่มากและติดต่อกันยาวนานก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกายได้หลายระบบ อธิบายตามเส้นทางเดินของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านเข้ามาในร่างกาย เช่น ปากและลำคอ จะออกฤทธิ์ต่อผิวอวัยวะภายในช่องปากทำให้เกิดการระคายเคืองเยื่อที่ละเอียดอ่อนในปากและหลอดอาหาร กระเพาะอาหารและลำไส้ ทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้เล็ก ยังเป็นอุปสรรคกับการดูดซึมอาหารบางชนิดและที่ส่งผลมากและทำให้เกิดเป็นโรคร้ายมากคือ โรคตับแข็ง เป็นต้น (เกรียงไกรไทยตรง, 2550) นอกจากนี้การดื่มสุราจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้ดื่มแล้ว การดื่มสุราในปริมาณที่มากจนไม่สามารถควบคุมสติของตนเองได้นั้น ก็อาจเกิดผลกระทบต่อเนื้อทำให้เกิดอุบัติเหตุและอุบัติภัยต่างๆ นำไปสู่การบาดเจ็บ ทูพพลภาพ หรือรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้ทั้งของตนเองและผู้อื่น ยิ่งไปกว่านั้นการดื่มสุราอย่างต่อเนื่องจนเป็นพฤติกรรม ไม่ว่าจะดื่มเป็นครั้งคราวหรือดื่มเป็นประจำนั้นย่อมบั่นทอนสุขภาพทำให้เกิดโรคเรื้อรัง โดยอาการรุนแรงมักปรากฏให้เห็นในวัยกลางคนขึ้นไป (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2543 : 15 อ้างใน บุญเสริม หุตะแพทย์, 2547)

2.2.5.2 ผลกระทบต่อครอบครัว

ครอบครัวไม่เพียงเป็นเพียงหน่วยสังคมแรกที่มีอิทธิพลต่อการเป็นคนดื่มหรือไม่ดื่มสุรา แต่ ครอบครัวยังเป็นหน่วยสังคมที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากการดื่มของสมาชิกในครัวเรือน เช่น กรณีสามีภรรยาทะเลาะวิวาทจนเกิดความบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ สมาชิกในครอบครัวต้องแบกรับไว้ทั้งหมด โดยคนนอกไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้อง ผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ ผู้หญิง รองลงมาคือ เด็ก ซึ่งเมื่อเติบโตไปในวันข้างหน้าก็จะเกิดความเคยชินกับพฤติกรรมทำนองนี้ และดูดซับความรุนแรงเข้าไปในบุคลิกภาพของตนเอง เด็กไทยประมาณ 1 ใน 4 เคยเห็นภาพการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเมาของสมาชิกในครอบครัว และส่วนใหญ่มีประสบการณ์นี้ก่อนอายุ 18 ปี ซึ่งสภาพเช่นนี้ก่อผลกระทบต่อเด็กหลายด้าน ทั้งความกระทบกระเทือนทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ เนื่องมาจากฤทธิ์แอลกอฮอล์ รวมทั้งเกิดปัญหาพฤติกรรมเพราะขาดต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต และมีแนวโน้มที่จะถูกลงโทษร่างกายอย่างรุนแรง โดยเฉพาะเวลาที่พ่อแม่มาจนขาดสติการเผชิญหน้ากับการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างพ่อแม่จากการมีเมมา ทำให้เด็กเกิดความตึงเครียดด้านอารมณ์ หวาดกลัว ตกใจ โดดเดี่ยว ซึมเศร้า ไม่สบายใจ ขณะเดียวกัน พ่อแม่ที่มีอารมณ์ตึงเครียดก็ไม่สามารถตอบสนองด้านอารมณ์ให้กับเด็กได้ นอกจากนี้ กรณีที่หัวหน้าครอบครัวดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม่ยังมีโอกาสดื่มเพิ่มขึ้น หรือมีความกดดันจากปัญหาชีวิตสมรส จนไม่สามารถทำหน้าที่แม่ที่ดีได้จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า เด็กไทยในครอบครัวที่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มเกิดโรคซึมเศร้าสูงกว่าในครอบครัวทั่วไป

และยังทำให้การพัฒนาการเรียนรู้ได้ช้า มีปัญหาด้านการเรียนรู้ (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2551 อ้างใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551ข)

งานวิจัยของมูลนิธิเพื่อนหญิง (2545) เรื่อง สุราในฐานะปัจจัยร่วมก่อความรุนแรงในครอบครัว พบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัว 3 ด้าน คือ ปัญหาสุขภาพ การใช้ความรุนแรง และกระทบต่อเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพ เช่น สมรรถภาพทางกาย และใจลดลง เพราะบาดเจ็บตามร่างกาย จากการถูกทุบตี คิดมาก อารมณ์เสื่อง่าย ซึมเศร้า ไม่อยากมีชีวิตอยู่ ประสิทธิภาพการทำงานลดลงและเกิดโรคร้ายต่าง ๆ การใช้ความรุนแรง เช่น เกิดการทะเลาะเบาะแว้งคำว่าด้วยถ้อยคำหลายคำระหว่างคนในครอบครัวเดียวกัน ละเมิดสิทธิทางเพศ และการทำลายสิ่งของ ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว ตั้งแต่ระดับไม่มีเหลือเก็บ จนกระทั่งเป็นหนี้ (สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า, 2551 อ้างใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551ข)

2.2.5.3 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

การบริโภคสุราแม้จะทำรายได้ให้รัฐบาลเป็นจำนวนมากนับหมื่นล้านบาทต่อปี จากการเก็บภาษีรายได้ประเภท สุรา ตั้งแต่ช่วงปี 2546 - 2550 เฉลี่ยสูงกว่า 25,000 ล้านบาทต่อปี โดยปี 2550 เก็บภาษีรายได้ประเภทสุรา 33,298.22 ล้านบาท (กรมสรรพสามิต, 2550) ก่อให้เกิดการขยายตัวทางธุรกิจและการสร้างงานรายได้แก่กลุ่มประชาชนบางกลุ่ม เช่น การขยายตัวของสถานบริการ ร้านอาหาร ร้านขายเหล้าประเภทต่าง ๆ แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการสูญเสียซึ่งบุคคลและสังคมจำเป็นต้องรับภาระจากผลของการบริโภคสุราที่มีต่อทั้งสุขภาพของผู้บริโภคเองและผลกระทบต่อสังคมก็พบว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการสูญเสียที่มากกว่า (เทพินทร์ พัชรานุรักษ์, 2541 : 15 อ้างใน บุญเสริม หุตะแพทย์ และคณะ, 2547)

2.2.5.4 ผลกระทบทางด้านสังคม

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กวัยรุ่นจนเกิดผลกระทบด้านร่างกาย จากฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ที่มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง และก่อความไม่สงบในสังคม รวมถึงปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจราจร มาจากความกึ่งคนอง การทะเลาะวิวาท โดยขาดความยับยั้งชั่งใจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม และคุณภาพของการปฏิบัติงานลดลง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมทำให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในสังคม ซึ่งส่งผลเสียโดยตรงต่อการพัฒนาในระดับสังคมและประเทศ มีการศึกษาปัญหาจากการสนุกรานจนเกินขอบเขตจนเกิดการทะเลาะวิวาททั้งส่วนตัวและระหว่างกลุ่ม การทำร้ายร่างกายทางเพศ ผู้ติดเหล้าในญี่ปุ่นถึง 4.3 ล้านคน จากปริมาณการดื่มอย่างหนักทำให้พบว่าผู้ป่วยติดเหล้าในวัยสูงอายุมิมากถึงร้อยละ 26 ผลกระทบจาก

การดื่มแอลกอฮอล์ในญี่ปุ่น ยังแสดงความรุนแรงซึ่งเป็นดัชนีที่สำคัญ จากการสำรวจข้อมูลในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งของโตเกียว พบว่าผู้ที่ก่อเหตุฆาตกรรม ร้อยละ 55 มีแอลกอฮอล์ในกระแสโลหิต (หนังสือพิมพ์ข่าวสด อ้างใน ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2549) ส่วนปัจจัยการเสียชีวิตจากการฆ่าตัว ร้อยละ 48 และร้อยละ 85 ของผู้ที่จมน้ำตาย พบมีแอลกอฮอล์อยู่ในกระแสโลหิต (หนังสือพิมพ์ข่าวสด อ้างใน ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2549) การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีกำบังป้องกัน และปัญหายาเสพติด

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

2.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นคำที่ใช้กันมากแต่บางครั้งก็ใช้กันไม่ค่อยถูกต้อง ความจริงแล้วแรงจูงใจใช้เพื่ออธิบายว่าทำไมอินทรีย์จึงกระทำอย่างนั้นและทำให้เกิดอะไรขึ้นมาบ้าง (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2548) ได้กล่าวว่

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere” (Kidd, 1973 : 101) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” อันมีความหมายว่า เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักจูงนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To move a person to a course of action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุกๆวงการ

สำหรับโลเวลล์ (Lovell, 1980 :109) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

ไมเคิล ดอมเจน (Domjan, 1996 : 199) อธิบายว่าการจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรม การกระทำกิจกรรมของบุคคลโดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

วอลเตอร์ (Walters. 1978 :218) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ หรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย” กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แรงจูงใจเป็นเหตุผล ของการกระทำ นั่นเอง

คำนิยามของแรงจูงใจ คือ แรงจูงใจคือความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าประสงค์ที่โดยทางการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ปัจเจกบุคคล (โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ, 2533)

Meng-Jinn Chen.และคณะ (2006) ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มาจากการพัฒนาโดย Cooper (1994) และ Cooper, Russell, Skinner, and Windle (1992) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี Cox and Klinger (1988, 1990) สามารถอธิบายถึงลักษณะขอบเขตหรือทิศทางของเหตุผลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเชิงบวกและเชิงลบที่มีอิทธิพลต่อ

ลักษณะที่อยู่ภายในหรือภายนอกของแต่ละบุคคลของการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่จะตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดย Cooper (1994) ได้แบ่งการวัดแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่

1) แรงจูงใจส่งเสริม (enhancement motives) ซึ่งเป็นการเพิ่มอารมณ์เชิงบวกหรือเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในความรู้สึกที่ทำให้เกิดความสุขสนาน จิตใจเบิกบาน นำตื่นเต้น หรือชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะดื่ม อันนับเป็นอิทธิพลภายในในเชิงบวก

2) แรงจูงใจทางสังคม (social motives) เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนทางสังคมเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นในโอกาสพิเศษต่างๆ งานเลี้ยงงานสังสรรค์ หรือการเข้าสังคมทำให้สังคมเกิดการยอมรับและทำให้เกิดความสุขสนานภายในสังคมนั้นๆ ที่มาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นอิทธิพลภายนอกในเชิงบวก

3) แรงจูงใจเพื่อการเผชิญปัญหา (coping motives) เพื่อลดหรือจำกัดอารมณ์ความรู้สึกในทางลบ ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลืมปัญหาต่างๆ ลดความเครียดหรืออาการซึมเศร้าวิตกกังวล และทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นนับเป็นอิทธิพลภายในเชิงลบ

4) แรงจูงใจคล้ายตาม (conformity motives) เพื่อหลีกเลี่ยงการตำหนิหรือการปฏิเสธทางสังคม ลดความรู้สึกที่จะถูกทอดทิ้งของสังคม กระทำตามที่สังคมต้องการเพื่อให้เกิดการยอมรับของสังคม และกับคนอื่นๆ ได้ นับเป็นอิทธิพลภายนอกในเชิงลบ

สรุปได้ว่าการจูงใจเป็นกระบวนการที่ชักนำใ้มน้ำวบุคคลที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยกำหนดทิศทางและความตั้งใจที่จะกระทำในการเลือกและคงไว้ของพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวกำกับพฤติกรรมที่จะกระทำใจให้กระทำหรือคืนรนต่อสถานการณ์ต่างๆ ในเชิงเหตุผลทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่างซึ่งจะเห็นได้พฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจหรือพยายามที่จะบรรลุตามเป้าที่ตั้งใจไว้ ซึ่งสามารถทราบแรงจูงใจของแต่ละบุคคลได้โดยใช้แบบวัดแรงจูงใจของ Cooper (1994) และ Cooper, Russell, Skinner, and Windle (1992) ที่แบ่งเป็น 4 ปัจจัย คือแรงจูงใจส่งเสริม แรงจูงใจทางสังคม แรงจูงใจเพื่อการเผชิญปัญหา และแรงจูงใจคล้ายตาม

2.3.2 ลักษณะของแรงจูงใจ

แรงจูงใจของมนุษย์มีมากมายหลายอย่าง เราถูกจูงใจให้มีการกระทำหรือพฤติกรรม หลายรูปแบบ เพื่อหาน้ำและอาหารมาดื่มกิน สนองความต้องการทางกาย แต่ยังมีความต้องการมากกว่านั้น เช่น ต้องการความสำเร็จ ต้องการเงิน คำชมเชย อำนาจ และในฐานะที่เป็นสัตว์สังคม คนยังต้องการมีอารมณ์ผูกพันและอยู่รวมกลุ่มกับผู้อื่น แรงจูงใจ จึงเกิดขึ้นได้จากปัจจัย

ภายในและปัจจัยภายนอก ดังนั้นแรงจูงใจมี 2 ลักษณะดังนี้ [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา.
<http://www.novabizz.com/NovaAce/Motives.htm> (28 มิถุนายน 2552)

1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motives) แรงจูงใจภายในเป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคลซึ่งอาจจะเป็นเจตคติ ความคิด ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ ความต้องการ ฯลฯ สิ่งต่างๆดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อนข้างถาวรเช่นคนงานที่เห็นองค์การคือสถานที่ให้ชีวิตแก่เขาและครอบครัวเขาก็จะจงรักภักดีต่อองค์การ และองค์การบางแห่งขาดทุนในการดำเนินการก็ไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนที่ดีแต่ด้วยความผูกพันพนักงานก็ร่วมกันลดค่าใช้จ่ายและช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่

2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motives) แรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมอาจจะเป็นการได้รับรางวัล เกียรติยศชื่อเสียง คำชม การได้รับการยอมรับยกย่อง ฯลฯ แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวรต่อพฤติกรรม บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองสิ่งจูงใจดังกล่าว เฉพาะในกรณีที่ต้องการรางวัล ต้องการเกียรติ ชื่อเสียง คำชม การยกย่อง การได้รับ การยอมรับ ฯลฯ ตัวอย่างแรงจูงใจภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น การที่คนงาน ทำงานเพียง เพื่อแลกกับ ค่าตอบแทน หรือเงินเดือน การแสดงความขยันตั้งใจทำงานเพียงเพื่อให้หัวหน้างานมองเห็นแล้ว ได้ความดีความชอบ เป็นต้น หรืออาจแยกแรงจูงใจต่าง ๆ ออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) แรงจูงใจทางสรีระ (2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา (3) แรงจูงใจได้สำนึก (โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ, 2533)

1) แรงจูงใจทางสรีระ (Physiological Motives) ได้มีการสังเกตเมื่อร้อยกว่าปีมาแล้วว่าอินทรีย์ที่มีชีวิตจะรักษาสภาวะภายในไว้อย่างค่อนข้างคงที่ ดังนั้นอุณหภูมิของร่างกายของเราจะไม่เปลี่ยนแปลงมากแม้ว่าอุณหภูมิของสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกันมาก ที่จริงเราต่างก็ได้ประสบการณ์ของการมีมากบ้าง น้อยบ้าง ขึ้นๆ ลงๆ ของความต้องการทางร่างกาย เราจะปรับตัวเพื่อรักษาสภาวะทางสรีระที่พอใจให้อยู่คงที่ ความโน้มเอียงที่จะรักษาสภาวะทางสรีระไว้อย่างสมดุลนี้เรียกว่า โฮเมโอสเทซิส (homeostasis) ซึ่งเกี่ยวกับอุณหภูมิของร่างกาย การปรับน้ำตาลเกลือ ไนโตรเจน และโปรตีนในเลือด ปริมาณของน้ำ และออกซิเจนที่พอเพียง

ลำดับของเหตุการณ์ในสภาวะทางสรีระที่ถูกจูงใจอาจสรุปได้ดังนี้ มีความต้องการเกิดขึ้น ความต้องการก่อให้เกิดแรงขับ แรงขับนำไปสู่การกระทำ ลำดับตามกันของพฤติกรรมจะหยุดลงเมื่อความสมดุลทางสรีระได้ถูกทำให้เกิดขึ้น แรงจูงใจทางสรีระที่สำคัญคือ ความกระหาย ความหิว และเพศ

1.1) ความกระหาย เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยการขาดอาหารนานกว่าโดยการขาดน้ำ คนที่เคยถูกอดทั้งอาหารและน้ำเป็นเวลานานได้รายงานว่า ความกระหายน้ำจะทำให้รู้สึกคล้าย

จะเป็นบ้า ส่วนความหิวมักจะหายไปหลังจากสองสามวันผ่านไป การทดลองกับหนูได้แสดงว่า หนูที่กระหายน้ำจะเรียนรู้ทางไปสู่ น้ำได้เร็วกว่าหนูที่หิวเรียนรู้ทางไปสู่อาหาร

1.2) ความหิว เมื่อก่อนเคยเชื่อกันตามสามัญสำนึกว่าความหิวเกิดจากการบีบตัวของกระเพาะอาหารแต่ในปัจจุบันนี้พบว่า แรงขับความหิวเกิดจากการรวมตัวกันเข้าทางเคมีของเลือดซึ่งจะเปลี่ยนไปเมื่อไม่มีการกินอาหารระยะหนึ่ง ได้มีการแสดงให้เห็นว่า เมื่อเอาเลือดของสุนัขที่หิวถ่ายเข้าไปในเส้นเลือดของสุนัขที่เพิ่มอิม ปรากฏว่าสุนัขตัวนั้นมองหาอาหารอีก (Tschukitscheff, 1930) จริงอยู่อาจมีสิ่งชี้แนะทางประสาทสัมผัสจากกระเพาะอาหาร และที่อื่นๆ แต่ไม่นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการก่อให้เกิดความหิว ความหิวเป็นแรงขับที่มีอำนาจมากที่สุดแรงขับหนึ่ง สัตว์ที่หิวอาจจะถูกกระตุ้นให้เกิดการกระทำอย่างบ้าคลั่ง และมันจะค้นหาอาหารอย่างไม่ยอมเหน็ดเหนื่อยจนกระทั่งมันพบอาหาร และสามารถทำให้แรงขับลดลง

1.3) เพศ Katchadourian & Lunde (1975) กล่าวไว้ว่า เพศเป็นแรงขับที่ซับซ้อนมากกว่าแรงขับความหิว หรือแรงขับความกระหาย ความสัมพันธ์ทางเพศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคงไว้ของเผ่าพันธุ์ ในระดับเอ็กตบคคล อย่างไรก็ตาม กิจกรรมทางเพศไม่ใช่เป็นสิ่งจำเป็นของการมีชีวิตอยู่ ไม่มีข้อประจักษ์ที่แสดงว่าการงดจากกิจกรรมทางเพศเป็นอันตรายต่อสุขภาพของบุคคล

2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา (Psychological Motives) ความต้องการของมนุษย์มีเหนือกว่าการที่จะทำให้แรงขับทางร่างกายสงบลงเท่านั้น ตัวอย่าง เช่น เราต้องการการกระตุ้นเราต้องการมีปฏิริยาสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แรงขับเหล่านี้ไม่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ แต่มีผลต่อสุขภาพทางจิตวิทยา และความรู้สึกพอใจของเรา แรงจูงใจทางจิตวิทยามีอยู่หลายอย่าง ดังต่อไปนี้

2.1) ความอยากรู้อยากเห็นและการสำรวจ (Curiosity and Exploration) บางคนดูเหมือนว่ามีแรงกระตุ้นที่จะสำรวจสภาพแวดล้อมมากกว่าคนอื่นๆ เช่น นักวิทยาศาสตร์ เป็นต้น พวกเขาค้นคว้าทำวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแทบไม่เป็นอันกินอันนอน ไม่ใช่แต่เพียงมนุษย์เท่านั้นที่ต้องการที่จะสำรวจทุกคนที่เคยมีลูกสุนัข หรือลูกแมวอยากรู้อะไรถึงก็เหมือนกันชอบที่จะสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมและเล่นกับสิ่งต่างๆ Butlet (1954) ทำการศึกษาพบว่าการทดลองให้ลิงแกะไขปริศนากลไก เมื่อลิงเรียนแก้ปริศนาได้แล้วมันก็ยังคงทำซ้ำอีกคิดต่อกันเป็นชั่วโมงๆ โดยไม่ได้รางวัลอะไร นอกจากความยินดีที่ได้แก้ปริศนา แม้ว่าเรามีความอยากรู้อยากเห็นอย่างไรก็ดีความอยากรู้อยากเห็นของเราก็มีขีดจำกัด เรามักจะเลียงที่จะทดลองสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งที่เราคุ้นเคยมากเกินไป

Berlyne (1967) ได้เสนอว่า การสำรวจสิ่งที่ไม่คุ้นเคยมักจะเพิ่มลำดับขั้นของการกระตุ้นของเราถ้าเรามีประสบการณ์การกระตุ้นมากเกินไปเรารู้สึกเครียดและตื่นเต้นมากเกินไป ดังนั้นเมื่อเรารู้สึกผ่อนคลายเรามีแนวโน้มที่จะต้อนรับประสบการณ์ที่ใหม่และท้าทาย เพื่อที่จะเพิ่ม

การกระตุ้นของเรา ส่วนในกรณีที่เรารู้สึกเครียดอยู่แล้ว หรือมีอะไรทำอยู่แล้วเราชอบที่จะเผชิญกับสิ่งที่คุ้นเคยมากกว่า และสิ่งที่จะจัดการได้ง่ายกว่า

2.2) ความต้องการความสอดคล้องทางการรู้การเข้าใจ (The Need for Cognitive Consistency) Festinger (1957) ได้ตั้งชื่อว่าการไม่สอดคล้องทางการรู้การเข้าใจ (Cognitive dissonance) เพื่อหมายถึงสภาวะของความไม่สบายใจภายในของเราเมื่อเรารับรู้ความไม่สอดคล้องระหว่างทัศนคติของเรา หรือระหว่างทัศนคติและการกระทำของเรา Festinger ถือว่าการไม่สอดคล้องทางการรู้การเข้าใจเป็นความรู้สึกไม่พอใจอย่างหนึ่ง และมีการกระทำคล้ายกับแรงขับมาก เช่นเดียวกันกับความหิวใจให้เรากินและโดยทางนั้นลดแรงขับความหิว ความไม่สอดคล้องทางการรู้การเข้าใจใจใจให้เราเปลี่ยนความเห็นหรือพฤติกรรมของเราเพื่อที่จะทำให้ความสอดคล้องกลับมาใหม่ และดังนั้นลดความไม่สอดคล้อง

2.3) แรงจูงใจความสัมฤทธิ์ (The Achievement Motive) คือ ความปรารถนาที่จะกระทำให้ได้ดีที่สุดในระดับความสำเร็จ ถ้าเราสามารถตกลงกันได้ว่าใครเป็นคนที่มีความสัมฤทธิ์สูง เราขอมรู้อย่างบางอย่างเกี่ยวกับคนๆ นั้นได้ เชื่อกันว่า ผู้ที่มีความสัมฤทธิ์สูงเชื่อว่าเขาจะชนะและสามารถมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ต่างๆ Morgan (1951) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่มีความแตกต่างในแรงจูงใจความสัมฤทธิ์ ผลปรากฏว่านักศึกษาที่มีความสัมฤทธิ์สูงได้คะแนนสอบดีกว่านักศึกษาที่มีความสัมฤทธิ์ต่ำกว่า ดังนั้นบุคคลที่มีความสัมฤทธิ์สูงมักจะใช้ความพยายามมากกว่าในการทำอะไรก็ตาม

3) แรงจูงใจได้สำนึก (Unconscious Motives) มีนักจิตวิทยาที่ให้ความสนใจกับแรงจูงใจได้สำนึกเป็นคนแรกคือ Sigmund Freud ฟรอยด์ เชื่อว่าการกระตุ้นทางชีวิตตามสัญชาตญาณก่อให้เกิดพลังทางจิตซึ่งจูงใจทุกๆ ลักษณะของพฤติกรรมของบุคคล และเพราะว่าแรงกระตุ้นเหล่านี้เป็นเรื่องของเพศ และความก้าวร้าว จึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมที่จะแสดงออกมาอย่างเปิดเผย และดังนั้นจึงถูกเก็บกด (repressed) ถูกขจัดความรู้สึกตัว อย่างไรก็ตาม พลังได้สำนึกเหล่านี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเรา

2.3.3 ที่มาของแรงจูงใจ

แรงจูงใจมีที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกันเช่น อาจจะเนื่องมาจากความต้องการหรือแรงขับหรือสิ่งเร้า หรืออาจเนื่องมาจากการคาดหวังหรือจากการเก็บกดซึ่งบางที่เจ้าตัวก็ไม่วู้ตัวจะเห็นได้ว่าการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนเนื่องจากพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต่างกัน แรงจูงใจต่างกันอาจเกิดพฤติกรรม

ที่เหมือนกันก็ได้ ดังนั้นจะกล่าวถึงที่มาของแรงจูงใจที่สำคัญพอสังเขปดังนี้ [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. <http://www.novabizz.com/NovaAce/Motives.htm> (28 มิถุนายน 2552)

2.3.3.1 ความต้องการ (Need) เป็นสภาพที่บุคคลขาดสมดุลทำให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อสร้างสมดุลให้ตัวเอง เช่น เมื่อรู้สึกหิวหรือเหนื่อยก็จะนอนหรือนั่งพัก ความต้องการมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นักจิตวิทยาแต่ละท่านอธิบายเรื่องความต้องการในรูปแบบต่างๆกันซึ่งสามารถแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้เป็น 2 ประเภททำให้เกิดแรงจูงใจ

1) แรงจูงใจทางด้านร่างกาย (Physical Motivation) เป็นความต้องการเกี่ยวกับอาหาร น้ำ การพักผ่อน การได้รับความคุ้มครอง ความปลอดภัย การได้รับความเพลิดเพลิน การลดความเครียด แรงจูงใจนี้จะมีสูงมากในวัยเด็กตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ตอนปลายเนื่องจากเกิดความเลื่อมของร่างกาย

2) แรงจูงใจทางด้านสังคม (Social motivation) แรงจูงใจด้านนี้สลับซับซ้อนมากเป็นความต้องการที่มีผลมาจากด้านชีววิทยาของมนุษย์ในความต้องการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการส่วนบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมซึ่งในบางวัฒนธรรมหรือบางสังคมจะมีอิทธิพลที่เข้มแข็งและเหนียวแน่นมาก

ความแตกต่างของแรงจูงใจด้านสังคมและแรงจูงใจด้านร่างกาย คือแรงจูงใจด้านสังคม เกิดจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกด้วยความต้องการของตนเองมากกว่า ผลตอบแทนจากวัตถุและสิ่งของ

2.3.3.2 แรงขับ (Drives) เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางกายและสิ่งเร้าจากภายในตัวบุคคล ความต้องการและแรงขับมักเกิดควบคู่กัน เมื่อเกิดความต้องการแล้วความต้องการนั้นไปผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่เรียกว่าเป็นแรงขับ เช่น ในการประชุมหนึ่งผู้เข้าประชุมทั้งหิว ทั้งเหนื่อย แทนที่การประชุมจะราบรื่นก็อาจจะเกิดการขัดแย้งหรือเพราะว่าทุกคนหิวก็รีบสรุปการประชุมซึ่งอาจจะทำให้ขาดการไตร่ตรองที่ดีก็ได้ สามารถแยกแรงขับออกเป็น 2 ประเภท (สุชา จันทน์เอม, 2540) คือ

1) แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drives) เป็นแรงขับที่เกิดมาพร้อมกับการเกิดของคน ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ มีต้นกำเนิดมาจากความต้องการของร่างกาย หรือสภาวะภายในร่างกาย บางครั้งเราจึงเรียกว่า แรงขับทางด้านสรีระ (Physiological Drives)

2) แรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drives) เป็นแรงขับที่สลับซับซ้อนโดยทั่วไป เกิดจากการเรียนรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจเรียกว่า เป็นแรงจูงใจทางสังคม (Social motives) หรือ

(Psychological drives) ซึ่งเป็นแรงขับที่เกิดขึ้นจากความต้องการทางด้านจิตใจและสังคมเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

2.1) ตามทฤษฎีของมอร์แกน (Morgan) แบ่งเป็นประเภทใหญ่ 2 ประเภท คือ

2.1.1) ความต้องการผูกพันกับผู้อื่น (Affiliative need) เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับคนอื่น นอกเหนือจาก พ่อ แม่ พี่น้อง ความผูกพันกันนั้นทำให้เกิดความพึงพอใจและสบายใจในการที่จะอยู่ร่วมกัน หรือทำงานเกี่ยวข้องกัน เพื่อตอบสนองในด้านต่างๆ

2.1.2) ความต้องการฐานะ (status need) ในกลุ่มชุมชนที่อยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก การแบ่งแยกระดับชั้นจะเกิดขึ้นเสมอ คนส่วนมากจึงพยายามที่จะสร้างฐานะของตนเองให้ทัดเทียมหรือดีกว่าคนอื่นๆ ในสังคมเดียวกัน ฐานะทางสังคมมีได้หลายรูปแบบ เช่น อยากได้ตำแหน่ง (Rank) อยากได้เกียรติยศ และอำนาจ (Prestige and power)

2.2) ตามทฤษฎีของโทมัส (Thomas) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกมาในรูปของความปรารถนา 4 อย่าง คือ

2.2.1) ความปรารถนาที่จะมีความมั่นคงปลอดภัย (security)

2.2.2) ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นยอมรับ (recognition)

2.2.3) ความปรารถนาที่จะได้รับการตอบสนองจากเพื่อน
(response from one's fellow)

2.2.4) ความปรารถนาที่จะมีประสบการณ์ใหม่ๆ (new experiences)

2.3.3.3 สิ่งล่อใจ (Incentives) เป็นสิ่งชักนำบุคคลให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ถือเป็นแรงจูงใจภายนอก เช่น ต้องการให้พนักงานมาทำงานสม่ำเสมอก็ใช้วิธียกย่องพนักงานที่ไม่ขาดงานโดยจัดสรรรางวัลในการคัดเลือกพนักงานที่ไม่ขาดงานหรือมอบโล่ให้แก่ฝ่ายที่ทำงานดีประจำปี สิ่งล่อใจอาจเป็นวัตถุ เป็นสัญลักษณ์ หรือคำพูดที่ทำให้บุคคลพึงพอใจ

2.3.3.4 การตื่นตัว (Arousal) เป็นภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม สมองพร้อมที่จะคิด กล้ามเนื้อพร้อมจะเคลื่อนไหว นักกีฬาที่อุ่นเครื่องเสร็จพร้อมที่จะแข่งขันหรือเล่นกีฬา องค์กรที่มีบุคลากรที่มีความตื่นตัวก็ย่อมส่งผลให้ทำงานดี การศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์มีความตื่นตัว 3 ระดับคือ

- การตื่นตัวระดับสูงจะตื่นตัวมากไปจนกลายเป็นตื่นตกใจหรือตื่นเดินเกินไปขาดสมาธิ
- การตื่นตัวระดับกลางคือระดับตื่นตัวที่ดีที่สุด

- การตื่นตัวระดับต่ำมักจะทำให้ทำงานเฉื่อยชานงานเสร็จช้า

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลตื่นตัวมีทั้งสิ่งเร้าภายนอกและภายใน ได้แก่ ลักษณะส่วนตัวของบุคคลแต่ละคนที่มีต่างกันทั้งบุคลิกภาพนิสัยและระบบสรีระของผู้คน

นักจิตวิทยาที่ทำการศึกษารื่องการตื่นตัวในเชิงสรีระที่มีชื่อเสียงได้แก่ เฮบบ์ ซึ่งเขาได้ทำการศึกษาไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1955 และค้นคว้าเพิ่มเติมติดต่อกันเรื่อยมา ผลงานล่าสุดเท่าที่ค้นคว้าได้มีถึง ค.ศ.1972 เขากล่าวว่า การตื่นตัวกับอารมณ์ของมนุษย์มีความสัมพันธ์กัน และในขณะที่ตื่นตัวการทำงานทางสรีระของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การเต้นของหัวใจจะแรงขึ้น กล้ามเนื้อจะเกร็ง ระบบประสาทอัตโนมัติ อยู่ในภาวะพร้อม จะทำงานเต็มที่ ซึ่งนักจิตวิทยามักเรียก ภาวะพร้อมของคนดังกล่าวนี้ว่า “ปฏิกิริยาพร้อมผู้และพร้อมหนี” ซึ่งคำกล่าวนี้ เป็นการเปรียบเทียบอาการตื่นตัวของหมีป่า ถ้ามันจนมุมมันก็พร้อมสู้กับศัตรู ดังคำกล่าวที่ว่า “สุนัขจรตรอก” แต่ถ้ามันมองเห็นช่องทางหนี มันก็จะหลบเร้นออกจากการต่อสู้ นั่นคือพร้อมที่จะทำได้ทุกรูปแบบ

2.3.3.5 การคาดหวัง (Expectancy) เป็นการตั้งความปรารถนาที่จะเกิดขึ้นของบุคคลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น พนักงานคาดหวังว่าเขาจะได้โบนัสประมาณ 4-5 เท่าของเงินเดือนในปีนี้ การคาดหวังทำให้พนักงานมีชีวิตชีวาซึ่งบางคนอาจสมหวัง บางคนอาจผิดหวังก็ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่คาดหวังมักไม่ตรงกันเสมอไป ถ้าสิ่งที่เกิดขึ้นห่างกับสิ่งที่คาดหวังมากก็อาจจะทำให้พนักงานคับข้องใจในการทำงาน การคาดหวังก่อให้เกิดแรงผลักดันหรือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรม ถ้าองค์กรกระตุ้นให้พนักงานยกระดับผลงานตนเองได้และพิจารณาผลตอบแทนที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่พนักงานคาดหวังว่าควรจะได้ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งองค์กรและพนักงาน

2.3.3.6 การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) เป็นการกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายปลายทางของการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของบุคคลจัดเป็นแรงจูงใจจากภายในของบุคคลผู้นั้นในการทำงาน ธุรกิจที่มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพควรมีการตั้งเป้าหมายในการทำงานเพราะจะส่งผลให้การทำงานมีแผนในการดำเนินการเหมือนเรือที่มีหางเสือ เพราะมีเป้าหมายชัดเจน

2.3.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

มีทฤษฎีและการศึกษาเรื่องแรงจูงใจจำนวนมากในที่นี้จะกล่าวโดยสังเขป ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้ [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา. http://www.sk1edu.org/wangpai/Motivation_by_1.doc (28 มิถุนายน 2552)

2.3.4.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งกำหนดโดยนักจิตวิทยาชื่อ มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่มีการกล่าวขวัญอย่างแพร่หลาย มาสโลว์

มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากระดับต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด เมื่อความต้องการในระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการอื่นในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน เป็นต้น

2) ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (Security or safety needs) เมื่อมนุษย์สามารถตอบสนองความต้องการทางร่างกายได้แล้ว มนุษย์ก็จะเพิ่มความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป เช่น ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน

3) ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) (Affiliation or Acceptance needs) เป็นความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ความต้องการให้และได้รับซึ่งความรัก ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ การต้องการได้รับความชื่นชมจากผู้อื่น เป็นต้น

4) ความต้องการการยกย่อง (Esteem needs) หรือ ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความต้องการการได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะจากสังคม เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือ ความต้องการมีความรู้ความสามารถ เป็นต้น

5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ ความต้องการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เป็นต้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ สามารถแบ่งความต้องการออกได้เป็น 2 ระดับ คือ

- 1) ความต้องการในระดับต่ำ (Lower order needs) ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกาย, ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง และความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ
- 2) ความต้องการในระดับสูง (Higher order needs) ประกอบด้วย ความต้องการการยกย่องและความต้องการความสำเร็จในชีวิต

2.3.4.2 ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่ไม่คำนึงถึงขั้นความต้องการว่า ความต้องการใดเกิดขึ้นก่อนหรือหลังและความต้องการหลายๆอย่างอาจเกิดขึ้นพร้อมกันได้ ความต้องการตามทฤษฎี ERG จะมีน้อยกว่าความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1) ความต้องการเพื่อความอยู่รอด (Existence needs -E) เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกายเพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น เป็นความต้องการในระดับต่ำสุดและมีลักษณะเป็นรูปธรรมสูงสุด ประกอบด้วยความต้องการทางร่างกายบวกด้วยความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงตามทฤษฎีของมาสโลว์

2) ความต้องการมีสัมพันธภาพ (Relatedness needs - R) เป็นความต้องการที่จะให้และได้รับไมตรีจิตจากบุคคลที่แวดล้อม เป็นความต้องการที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง ประกอบด้วยความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) ตามทฤษฎีของมาสโลว์

3) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs - G) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดของบุคคลซึ่งมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุดประกอบด้วยความต้องการการยกย่องบวกด้วยความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตตามทฤษฎีของมาสโลว์

2.3.4.3 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคคลีแลนด์ McClelland ทฤษฎีนี้เน้นอธิบายการจูงใจของบุคคลที่กระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการความสำเร็จมิได้หวังรางวัลตอบแทนจากการกระทำของเขา ในช่วงปี ค.ศ. 1940 นักจิตวิทยาชื่อ David I. McClelland ได้ทำการทดลองโดยใช้แบบทดสอบการรับรู้ของบุคคล (Thematic Apperception Test - TAT) เพื่อวัดความต้องการของมนุษย์ โดยแบบทดสอบ TAT เป็นเทคนิคการนำเสนอภาพต่างๆ แล้วให้บุคคลเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่เขาเห็น จากการศึกษาวิจัยของแมคคลีแลนด์ได้สรุปคุณลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีความต้องการ 3 ประการที่ได้จากแบบทดสอบ TAT ซึ่งเขาเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลได้ดังนี้

1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement - nAch) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ จากการศึกษาวิจัยของ McClelland พบว่า บุคคลที่ต้องการความสำเร็จ (nAch) สูง จะมีลักษณะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ท้าทาย และต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงานของตนเอง มีความชำนาญในการวางแผน มีความรับผิดชอบสูง และกล้าที่จะเผชิญกับความล้มเหลว

2) ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation - nAff) เป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงจะชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยจะพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3. ความต้องการอำนาจ (Need for power - nPower) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการอำนาจสูง จะแสวงหาวิถีทางเพื่อทำให้ตนมีอิทธิพลเหนือ

บุคคลอื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้นำ ต้องการงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น และจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

2.3.4.4 ทฤษฎีการจูงใจของแมคเกรเกอร์ (McGregor's Theory X and Theory Y) แมคเกรเกอร์ (Douglas McGregor) เป็นศาสตราจารย์วิชาการบริหาร ณ สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา เขาทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการทำงานของมนุษย์ และได้สร้างทฤษฎีการจูงใจในการทำงานเป็น 2 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎี X ทฤษฎีนี้มองความเป็นมนุษย์ในแง่ไม่ดี สรุปแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้ได้เป็น 3 ประการ คือ เห็นว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริงนั้น มนุษย์ไม่ชอบทำงาน หากมีโอกาสหลีกเลี่ยงได้ก็พยายามหลีกเลี่ยง เห็นว่าวิธีที่จะทำให้มนุษย์ทำงานได้นั้น ต้องใช้วิธีบังคับ ควบคุม ข่มขู่ สั่งการ และลงโทษ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ เห็นว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ชอบเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ และพยายามหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ไม่คอยหวังความก้าวหน้า ทะเยอทะยานน้อย แต่สิ่งที่ต้องการมากเหนืออย่างอื่นคือ ความมั่นคงปลอดภัย

จากแนวคิดที่มองว่ามนุษย์ไม่ดีดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้ที่เชื่อตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ หากจะมอบหมายให้ใครทำงานอะไร จึงต้องมีหัวหน้างานคอยควบคุม บังคับบัญชาเพราะเห็นว่ถ้าไม่มีหัวหน้าบังคับบัญชาหรือไม่มีใครมาชี้แนะสั่งการ งานก็มักไม่เดิน การที่มีหัวหน้ามาบังคับบัญชาในความหมายของกลุ่มนี้ คือ การว่ากล่าวและลงโทษ เหตุที่ต้องทำดังนี้ โดยมีเหตุผลว่าพื้นฐานของคนมักเกียจคร้านและขาดความรับผิดชอบ คือทฤษฎีในกลุ่มนี้จะมองมนุษย์ในแง่ลบเป็นส่วนใหญ่

2) ทฤษฎี Y ทฤษฎีนี้มองความเป็นมนุษย์ในแง่ดี แนวคิดของทฤษฎีนี้ สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ โดยธรรมชาติของมนุษย์ส่วนใหญ่ มีความมานะ พยายามทั้งทางจิตใจและร่างกาย ความพยายามมีคู่กับความรับผิดชอบเช่นเดียวกับการพักผ่อนหรือการแสวงหาความเพลิดเพลิน มนุษย์มิได้รังเกียจการทำงาน เห็นว่างานช่วยสนองความต้องการของตน และเห็นว่บางครั้งบางคราวที่มนุษย์จำต้องหลีกเลี่ยงงานนั้น น่าจะเนื่องมาจากลักษณะการควบคุมของหัวหน้างาน หรืออำนาจการควบคุมจากภายนอก การทำให้ผลงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร อาจไม่จำเป็นต้องใช้การควบคุมและบังคับ การให้โอกาสคนงานได้ทำงานในบรรยากาศที่เขาเป็นของตัวเอง และยอมรับในวัตถุประสงค์ของงานได้ จะส่งผลให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ มนุษย์โดยทั่วไปให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม เป็นคณะทำงานอยู่แล้ว ดังตัวอย่างที่บางประเทศ หรือบางท้องถิ่นนิยมมารวมกลุ่มทำงานด้วยกันที่เรียกว่า “ประเพณีลงแขก” ในสมัยโบราณ มนุษย์มักยึดมั่นกับวัตถุประสงค์ของงาน เมื่อทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงาน เมื่อทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานแต่ละอย่าง จะเกิดความรู้สึกพอใจ สมใจ เกิดความพยายามในการทำงานมากขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยส่วนรวม มนุษย์เกิดการเรียนรู้จาก

สถานการณ์ที่เหมาะสมพร้อมต่อการยอมรับในความรับผิดชอบของตน และพร้อมต่อการแสวงหาความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ใครก็ตามที่หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ขาดความทะเยอทะยานและแสวงหาความมั่นคง ความปลอดภัยอย่างเดียว น่าจะไม่ใช้ลักษณะที่แท้จริงของเขา การกระทำนั้นๆ น่าจะเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งผลักดันบางอย่าง บุคคลในองค์กรแต่ละคน มักมีคุณลักษณะในตัวด้วยกันทั้งนั้นในด้านความสามารถทางการคิด ความฉลาด การสร้างจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่าทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์ ของมนุษย์ในแง่ดี จากแนวคิดที่มองมนุษย์ในแง่ดีดังกล่าว

ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน ก่อให้เกิดที่มาของหลักการด้านมนุษยสัมพันธ์ คือความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ชอบสังคม อยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับในระบบสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นอกจากนั้นทฤษฎี Y นี้ ยังเน้นการพัฒนาตนเองของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์มักรู้จักตนเองดี และรู้จักความสามารถของตน ผู้บังคับบัญชาควรมีความรู้สึกรับผิดชอบที่ดีต่อพนักงาน และควรสร้างสถานการณ์ที่เอื้อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ไปสู่เป้าหมาย ทั้งที่เป็นเป้าหมายส่วนบุคคล และเป้าหมายขององค์กร และทฤษฎีนี้ยังมีความคิดต่อระบบงานอุตสาหกรรมและงานธุรกิจในปัจจุบันด้วยว่า ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนมีโอกาสแสดงความสามารถของตนเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งในองค์กรแต่ละแห่งควรให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสมากขึ้นในการได้แสดงความสามารถของตนให้มากที่สุด ซึ่งถ้าผู้บังคับบัญชาสร้างบรรยากาศให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความรู้สึกรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสแสดงความสามารถได้เต็มที่ จะส่งผลต่องานขององค์กรอีกหลายประการ ทั้งในแง่ผลงาน และความรู้สึกผูกพันกับองค์กร

จากทฤษฎีดังกล่าวมานั้นกับการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจที่มีส่วนทำให้เกิดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ซึ่งได้มีผู้ศึกษาและทำการทดสอบในเรื่องนี้คือ Cooper (1994) และ Cooper, Russell, Skinner, and Windle (1992) ซึ่งใช้แบบวัดแรงจูงใจของ Cooper ที่สามารถอธิบายถึงแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและกลุ่มวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งทิศทางของแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเกี่ยวข้องกับรูปแบบและผลจากการการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยพบว่าแรงจูงใจมีทั้งแรงจูงใจทั้งภายนอก (external) และแรงจูงใจภายใน (internal) ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ส่งผลให้กลุ่มวัยรุ่นเกิดความต้องการในการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยังได้อธิบายถึงสภาพแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิทธิพลทั้งอิทธิพลภายนอกและอิทธิพลภายใน โดยมีทิศทางของแรงจูงใจที่มีเหตุผลของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งสามารถ

จัดประเภทของสภาพแรงจูงใจในการดื่มได้เป็น 4 ประเภท คือ แรงจูงใจส่งเสริม (enhancement motives) แรงจูงใจทางสังคม (social motives) แรงจูงใจเพื่อการเผชิญปัญหา (coping motives) แรงจูงใจคล้อยตาม (conformity motives)

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ

2.4.1 ความหมายของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ

ความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจเป็นคุณลักษณะทางบุคลิกภาพแบบหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งมีพฤติกรรมแสดงออกที่เกิดจากผลของสิ่งเร้าที่มีต่อร่างกาย และจิตใจ (Jeffrey JH., 2001)

Zuckerman (1979) ได้ให้ความหมายว่า การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจเป็นลักษณะของความต้องการความแตกต่าง ความแปลกใหม่ ประสบการณ์ความรู้สึกที่น่าตื่นเต้น และการแสดงออกในกิจกรรมที่ทำให้เกิดความเสี่ยงทั้งต่อตัวเองและสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ดังกล่าว

Zuckerman (1979) ได้ให้ความหมายของความตื่นเต้นเร้าใจ (sensation) หมายถึง ผลจากการได้รับสิ่งกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เป็นความรู้สึกที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้นที่ต่างจากระดับของเกณฑ์ปกติ ได้แก่ การลองเสพสิ่งเสพติด การทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น การกระโดดร่ม การดำน้ำลึก การขับรถแข่ง นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีรสนิยมในความแปลกใหม่ของงานศิลปะ ดนตรี การแต่งตัว ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กับประสาทในการรับสัมผัส และสิ่งเร้าที่เป็นตัวกระตุ้นและผลักดันให้เกิดขึ้น ส่วนคำว่า seeking หมายถึง ลักษณะที่ถูกแสดงออกมาโดยการค้นหาแม้ว่าจะมีข้อจำกัดตามรูปแบบของสิ่งแวดล้อมและสังคมก็ตาม และยังเป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาความเสี่ยง (seek for risk) ซึ่งแยกออกเป็น ความเสี่ยงทางกายภาพ (physical risk) การเสี่ยงต่อการเจ็บปวดหรือบาดเจ็บของร่างกาย และความเสี่ยงทางสังคม (Social risk) หมายถึง การเสี่ยงต่อความอับอายขายหน้า ความรู้สึกผิด และการสูญเสียคุณค่าหรือความเคารพจากผู้อื่น การที่จะทราบได้ว่าบุคคลแต่ละคนมีการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจเป็นอย่างไร จึงได้แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยย่อย ได้แก่

1) การแสวงหาการผจญภัย (Thrill and adventure Seeking) คือการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอกที่ทำให้เกิดความรู้สึกและความแปลกใหม่ ความตื่นเต้นท้าทายกับจิตใจ การทำกิจกรรมที่เสี่ยงอันตราย ซึ่งจะก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมเสี่ยงออกมา

2) การแสวงหาประสบการณ์ (Experience Seeking) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาสิ่งปลุกใจทางอารมณ์และความรู้สึกผ่านวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไปไร้ซึ่งแบบแผน หรือเรียก

ง่าย ๆ ว่า “ฮิปปี” จะเป็นความปรารถนาที่จะได้รับประสบการณ์อันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาแรงกระตุ้นจากภายนอกเช่นทางด้านดนตรี ศิลปะ และการเดินทางท่องเที่ยวหรืออารมณ์ความรู้สึกจากภายใน หรือบางสิ่งก็เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งยากจะคาดเดาและมีความแตกต่างด้วย

3) การไม่ยับยั้งชั่งใจ (Disinhibition) อธิบายประเภทของการแสวงหาทางอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นแบบแผนประเพณีมากกว่าซึ่งเป็นการแสวงหาความผ่อนคลายและความไม่ยับยั้งทางสังคมผ่านการดื่ม การร่วมงานเลี้ยงรื่นเริง การพนันและทางเพศ ปัจจุบันนี้ได้รับผลกระทบจากความแตกต่างทางสังคม เชื้อชาติและวัฒนธรรมแบบผสมผสานน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ และมีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับลักษณะทางชีวภาพ อีกในแง่หนึ่งการไม่ยับยั้งสะท้อนถึงรูปแบบหรือแบบแผนประเพณีของความแตกต่างหรือการประพฤติปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับและปฏิบัติกัน

4) ความรู้สึกไวต่อความเบื่อหน่าย (Boredom Susceptibility) เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเกลียดชังในประสบการณ์ซ้ำๆ ทุกชนิดทุกประเภท งานประจำที่ทำซ้ำๆ หรือสิ่งที่ไม่สนุก ตื่นเต้นและคนที่น่าเบื่อหน่าย จึงทำให้เกิดอาการหงุดหงิดกระวนกระวายและเมื่อได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดโดยไม่สามารถเลี่ยงได้

พฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดเนื่องมาจากผลของการมีความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูงนั้นมีพื้นฐานอยู่บนผลลัพธ์ของสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นร่างกาย และสร้างความตื่นเต้นแปลกใหม่ ทำทนายให้กับจิตใจ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านี้ อาจอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย เช่น การปีนเขา การเล่นเครื่องร่อน (แบบไม่มีเครื่องยนต์) การมีเพศสัมพันธ์ หรือเป็นพฤติกรรมที่อยู่นอกขอบเขตของกฎหมาย เช่น การขับรถแข่งบนถนนสาธารณะ การเมาสุราขณะขับรถ การชกมวย ทรัพย์สินและการทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น (Jeffrey JH., 2001)

Pfefferbaum และ Wood (1994 อ้างใน ประธาน รัชตจรรย์, 2544) กล่าวว่า ความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจนั้นประกอบไปด้วยพฤติกรรมที่ชอบเสี่ยงอันตราย (risk taking) ขาดการไตร่ตรองและยังคิด โดยมีเหตุผลสำคัญของการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวเพียงเพื่อความสนุก ตื่นเต้นเร้าใจ

Igra และ Irwin (1996 อ้างใน ประธาน รัชตจรรย์, 2544) กล่าวว่า พฤติกรรมที่ชอบการเสี่ยงอันตรายเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ โดยมีสาเหตุเกิดจากความพึงพอใจในความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจมีความรุนแรง และเป็นอันตรายต่อร่างกาย และสังคมได้ โคนการทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย เช่น การเล่นรถไฟเหาะตีลังกา เสพสิ่งเสพติดเกินขนาด การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดการป้องกัน เป็นต้น

Arnett (1992) เป็นนักวิจัยเกี่ยวกับความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ ได้ให้คำจำกัดความของบุคคลซึ่งมีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจอยู่ในระดับสูงกว่าเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพชนิดที่ (Type-T positive physical) โดยบุคลิกภาพดังกล่าวจะมีการรวมตัวกันของคุณลักษณะบุคลิกภาพแบบเปิดเผย มีความคิดสร้างสรรค์ และแปลกใหม่ มีความต้องการเพื่อให้ได้มาซึ่งความตื่นเต้นเร้าใจและท้าทาย

Patton (1994) กล่าวว่าความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ หมายถึง แรงจูงใจหรือความต้องการในการรับสัมผัสที่มีความหลากหลาย โดยมีความเสี่ยงต่อร่างกาย และสังคมเพื่อประสบการณ์ที่แปลกใหม่

Edmonston (1994) ให้ความหมายของความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจว่าเป็นการแสดงออกที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลทางด้านพฤติกรรมที่มีความชื่นชอบในการค้นหาประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ และสลับซับซ้อน

ดังนั้น การแสวงหาความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกิดจากการได้รับสิ่งเร้ามากระตุ้นทางร่างกายและจิตใจ เป็นความต้องการที่จะแสวงหาความแตกต่าง สิ่งแปลกใหม่ ประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้น ท้าทายกับจิตใจ การแสดงออกในกิจกรรมที่มีความเสี่ยงอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ขาดการไตร่ตรองและยังคิด แม้ว่าจะอยู่ในขอบเขตหรือนอกขอบเขตของกฎหมายก็ตาม โดยมีลักษณะพฤติกรรมการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจแบ่งออกเป็น 4 แบบ ได้แก่ การแสวงหาการผจญภัย (Thrill and adventure Seeking) การแสวงหาประสบการณ์ (Experience Seeking) การไม่ยับยั้งชั่งใจ (Disinhibition) และความรู้สึกไวต่อความเบื่อหน่าย (Boredom Susceptibility) (Zuckerman, 1979)

2.4.2 ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ

ความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจได้มีทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง 4 ทฤษฎีดังต่อไปนี้

2.4.2.1 ทฤษฎีวิวัฒนาการและความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ

จากการเปรียบเทียบทฤษฎีวิวัฒนาการกับจิตวิทยาพบว่า ในสัตว์แต่ละประเภทจะมีระดับความแตกต่างกันอย่างมากในการสำรวจสิ่งต่าง ๆ เช่น การเข้าใกล้สิ่งเร้าที่แปลกใหม่ และการเล่นในสิ่งที่เสี่ยงอันตราย ผลจากการศึกษาทำให้ถูกเชื่อว่าความชื่นชอบในกิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาจากปัจจัยทางชีววิทยาที่มีความแตกต่างกันของสัตว์แต่ละตัว จากหลักฐานที่พบทำให้ทราบว่าความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจมีความเกี่ยวข้องกันกับความสำเร็จของวิวัฒนาการสืบเผ่าพันธุ์ เนื่องจากการรอดชีวิตของสัตว์เหล่านั้นต้องอาศัยการ

ครอบครองอาณาเขต มีพฤติกรรมการเลือกคู่ผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ และเมื่อเกิดการบุกรุกจากสัตว์อื่นผู้ที่รอดชีวิตได้ก็จะต้องมีการสำรวจค้นหาอาณาเขตใหม่ไปเรื่อยๆ ซึ่งลักษณะทางธรรมชาติเช่นนี้ผู้ที่มีความอดทน และสามารถรอดชีวิตมาได้ก็จะเป็นสายพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาต่อไป (Buss DM, 1990; 42 : 459 อ้างใน ประกายทิพย์ นิยมรัฐ, 2547)

2.4.2.2 ทฤษฎีสัญชาตญาณและแรงขับ

ทฤษฎีทั่วไปได้กล่าวถึงความเป็นจริงของมนุษย์ที่ใช้เวลาส่วนมากในชีวิตหมดไปกับการสำรวจ และทำกิจกรรมที่แสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ โดยเชื่อว่าพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นจากแรงจูงใจขั้นปฐมภูมิ ตัวอย่างเช่น ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการบริโภคอาหารหรือความต้องการมีเพศสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างอิสระตามธรรมชาติ ซึ่งเรียกว่าเป็นสัญชาตญาณ และแรงขับของมนุษย์ ซึ่งกล่าวได้ว่าสัญชาตญาณเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งทำให้คนเรามีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ จึงเป็นปฏิกิริยาที่มีผลต่อแรงจูงใจให้คนเราแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ มีอยู่ 2 ประเภท คือ สัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิตอยู่และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Freud S, 1957; จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, 2542)

1) สัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิตอยู่ นั่นคือ เมื่อร่างกายอยู่ในสภาวะที่ไม่สมดุล ความไม่สมดุลทางร่างกายจะเป็นสิ่งเร้า หรือเป็นแรงจูงใจให้ร่างกายได้มีพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อให้ร่างกายอยู่ในภาวะที่สมดุล ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ เช่น เมื่อเกิดความหิวจะต้องรับประทานอาหาร เมื่อเกิดความกระหายน้ำต้องดื่มน้ำ หรือเมื่อเกิดความรู้สึกเกรงกลัวว่าคนอื่นจะมาทำร้ายต้องมีการป้องกันตัวเอง ฯลฯ

2) สัญชาตญาณแห่งความตาย เป็นสัญชาตญาณที่แสดงออกในพฤติกรรมที่มีการเสี่ยงในอัตราสูง โดยพลังของสัญชาตญาณส่วนเหล่านี้จะค่อยๆ สะสมอยู่ในตัวบุคคลตั้งแต่เกิดและเมื่อมีมากๆ เข้าก็พยายามหาทางออกหรือปลดปล่อยออกมา อาจเป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การแสดงท่าที่ไม่เป็นมิตรกับผู้อื่น การก่ออาชญากรรมแบบต่างๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่เปิดเผยในรูปแบบของการทำร้ายหรือทำลายตัวเอง นอกจากนี้พฤติกรรมความก้าวร้าวต่างๆ ที่เกิดขึ้นอาจถูกคัดแปลงเป็นการแสดงออกในรูปแบบที่สังคมยอมรับ เช่น การหาทางออกด้วยการเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมต่างๆ ที่ผาดโผนการกระโดดร่ม ดิ่งพสุธา การขับรถแข่ง การชมรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาของการต่อสู้หรือใช้กำลังความก้าวร้าว เป็นต้น

McDougall (1923) กล่าวว่านอกจากสัญชาตญาณแล้วความอยากรู้อยากเห็นก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ จะเห็นได้จากมนุษย์ไม่เพียงมีพฤติกรรมแสวงหาสิ่งที่ทำให้มีชีวิตอยู่รอดเท่านั้น

แต่ยังมีพฤติกรรมแสวงสิ่งอื่นอีก เช่น ถ้าให้ของเล่นที่ส่งเสียงดังได้เมื่อถูกเขย่าหรือสัมผัส แก่เด็กทารกอายุประมาณ 2-3 เดือนแล้ว จะเห็นว่าเด็กจะพยายามเขย่าเพื่อให้เกิดเสียงดัง ทั้งนี้เพราะว่าความอยากรู้อยากเห็นเป็นแรงจูงใจในการแสวงหาสิ่งเร้านั่นเอง

ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้จะยิ่งเพิ่มมากขึ้นเมื่อคนเรามีอายุมากขึ้น (Alkinson RL & Atkinson RC, 1990) ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีแรงจูงใจแสวงหาสิ่งเร้า แต่ต่างคนก็มีความต้องการในส่วนนี้ไม่เท่ากัน จากการจัดกลุ่มในทฤษฎีความต้องการของ Murray (1938) ที่วัดได้จากแบบทดสอบทางบุคลิกภาพนั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันกับความรู้สึกแสวงหาสิ่งเร้าที่เด่นชัดใจ กล่าวคือความต้องการเหล่านั้นจะถูกแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความต้องการแสวงหาความสุขและความประทับใจ (sentience) ความต้องการความรักและผูกพันทางเพศ (sex) ความต้องการอวดตนเองโดยต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น (exhibition) และความต้องการทำในสิ่งที่สนุกสนาน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มของความต้องการที่ตรงกับโครงสร้างของความรู้สึกแสวงหาสิ่งเร้าที่เด่นชัดใจ คือ ความต้องการเปลี่ยนแปลง และประสบการณ์ใหม่ในชีวิตหรือความต้องการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

จากลักษณะความต้องการที่กล่าวมานั้น Maslow (1954) อธิบายว่าจะต้องมีการพัฒนาการเป็นลำดับขั้น โดยแต่ละขั้นจะมีความต้องการแตกต่างกันออกไปในช่วงชีวิต คือ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักหรือสังคม ความต้องการความนิยมนับถือตนเอง และความต้องการพัฒนาศักยภาพของตน ซึ่งความต้องการในขั้นสูงสุดนี้มนุษย์จะแสวงหาความรู้สึกละเอียดและประสบการณ์แปลกใหม่เพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจและความสมบูรณ์ของชีวิต

ทฤษฎีสัญชาตญาณและแรงขับที่แสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ นั้นมีเหตุผลเพื่อต้องการขจัดความเครียดและตอบสนองต่อสิ่งเร้า นอกจากนี้ระดับความรุนแรงของสิ่งเร้าก็เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการแสดงออกพฤติกรรม เช่นกัน ดังจะได้กล่าวถึงในทฤษฎีต่อไปนี้

2.4.2.3 ทฤษฎีการกระตุ้นและสิ่งเร้า

ทฤษฎีการกระตุ้นและสิ่งเร้าได้มีผู้ศึกษาและกล่าวไว้หลายท่านดังนี้ พาฟลอฟ (Pavlov, 1849-1936) พาฟลอฟได้พบหลักการเรียนรู้ที่เรียกว่า Classical Conditioning ซึ่งอาจจะอธิบายโดยย่อได้ดังต่อไปนี้ พาฟลอฟได้ทำการทดลองโดยสุนัขกระดิ่งก่อนที่จะเอาอาหาร (ผงเนื้อ) ให้แก่สุนัข เวลาระหว่างการสุนัขกระดิ่งและให้ผงเนื้อแก่สุนัขจะต้องเป็นเวลาที่กระชั้นชิดมาก ประมาณ .25 ถึง .50 วินาที ทำซ้ำควบคู่กันหลายครั้ง และในที่สุดหยุดให้อาหารเพียงแต่สุนัขกระดิ่ง ก็ปรากฏว่าสุนัขก็ยังกินน้ำลายไหลได้ ปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่าพฤติกรรมของสุนัข ถูกวางเงื่อนไข หรือที่เรียกว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบ

คลาสสิกการเรียรึที่เรียกว่า classical conditioning นั้นหมายถึงการเรียรึใดๆก็ตามซึ่งมีลักษณะการเกิดตามลำดับขั้นดังนี้ (ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม, 2552. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://ednet.kku.ac.th/~sumcha/tar/pages/respondent/pavlop.htm> (28 มิถุนายน 2552)

- 1) ผู้เรียรึมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง โดยไม่สามารถบังคับได้มีลักษณะ reflex เกิดขึ้นเองโดยไม่มีกรเรียรึ (unconditioned) เป็นไปโดยอัตโนมัติ ผู้เรียรึไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมได้ พฤติกรรมชนิดนี้มีทั้งในสัตว์และในคน เช่น หมาเห็นอาหารแล้วน้ำลายไหล หรือการที่คนกะพริบตาเพราะมีลมผ่านหรือการที่ขากระตุกเมื่อโดนเคาะบริเวณหัวเข่า
- 2) การเรียรึเกิดขึ้นเพราะความใกล้ชิดและการฝึกหัด โดยการนำสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นกลาง คือไม่สามารถทำให้เกิดการตอบสนองได้มาเป็น conditioned stimulus (cs) โดยนำมาควบคู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการตอบสนองโดยอัตโนมัติในเวลาใกล้เคียงกัน และทำซ้ำๆ ในที่สุดสิ่งเร้าที่เป็นกลางจะมีผลทำให้ผู้เรียรึเกิดการตอบสนอง ในช่วงที่ผู้เรียรึเกิดการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เคยเป็นกลางนั้นเรียกว่าเกิดการเรียรึชนิดมี conditioned

สรุปแล้ว การตอบสนองเพื่อวางเงื่อนไข (Conditioned Response หรือ CR) เป็นผลจากการเรียรึแบบวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก การวางเงื่อนไขเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (Conditioned Stimulus หรือ CS) กับการสนองตอบที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยการนำ CS ควบคู่กับสิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข (Unconditioned Stimulus หรือ UCS) ซ้ำๆ กันหลักสำคัญก็คือ จะต้องให้ UCS หลัง CS อย่างกระชั้นชิดคือเพียงเสี้ยววินาที (.25 - .50 วินาที)และจะต้องทำซ้ำๆ กัน สรุปแล้วความต่อเนื่องใกล้ชิด (Contiguity) และความถี่ (Frequency) ของสิ่งเร้า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียรึแบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (สุชา จันทน์เฒ, 2540) และ การทดลองที่จัดว่าเป็น classical ได้ให้ concept ใหญ่ๆ 4 ข้อด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นหลักสำคัญของ S-R Theory (ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม, 2552. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://ednet.kku.ac.th/~sumcha/tar/pages/respondent/pavlop.htm> (28 มิถุนายน 2552)) คือ

- 1) กฎการสรุปกฎเกณฑ์ทั่วไป (Law of Generalization) หรือการแผ่ขยาย (Generalization) คือ ความสามารถของอินทรีย์ที่จะตอบสนองในลักษณะเดิมต่อสิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันได้ เมื่อหมาเกิดการเรียรึว่าเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งจะได้อาหารหมามีแนวโน้มที่จะสนองตอบต่อเสียงใดๆก็ได้ที่คล้ายกับเสียงกระดิ่ง

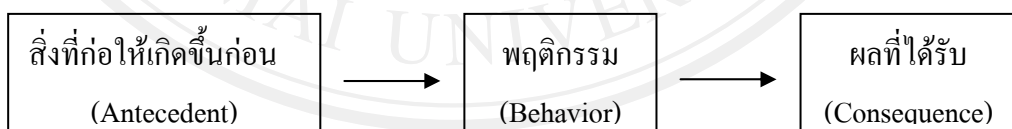
2) กฎการจำแนกความแตกต่าง (Law of Discrimination) คือ ความสามารถของอินทรีย์ในการที่จะจำแนกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้ การสอนให้หมารู้จักแยกเสียงที่ต้องการให้เรียนรู้จากเสียงอื่นๆ ให้ใช้การเสริมแรงภายหลังสิ่งที่ต้องการ

3) กฎการลดถอย (Law of Extinction) หรือ การลบพฤติกรรมชั่วคราว (Extinction) คือ การที่พฤติกรรมตอบสนองลดน้อยลงอันเป็นผลเนื่องจากการที่ไม่ได้รับสิ่งเร้าที่ไม่ได้ถูกวางเงื่อนไข ซึ่งในที่นี้ก็คือรางวัลหรือสิ่งที่ต้องการนั่นเอง

4) กฎการฟื้นคืนสภาพเดิมตามธรรมชาติ (Law of Spontaneous recovery) หรือการตัวของการตอบสนองที่วางเงื่อนไข (Spontaneous recovery) หลังจากการลบพฤติกรรมชั่วคราวแล้ว สักระยะหนึ่งพฤติกรรมที่ถูกลบเงื่อนไขแล้วอาจฟื้นตัวขึ้นมาอีกเมื่อได้รับการกระตุ้นโดยสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (CS)

Burrhus Skinner นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้คิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning theory หรือ Instrumental Conditioning หรือ Type-R. Conditioning) (ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม, 2552. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา.

<http://ednet.kku.ac.th/~sumcha/tar/pages/operent/skinner.htm> (28 มิถุนายน 2552)) เขามีความคิดว่าทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกนั้น จำกัดอยู่กับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนน้อยของมนุษย์ พฤติกรรมส่วนใหญ่แล้วมนุษย์จะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง ไม่ใช่เกิดจากการจับคู่ระหว่างสิ่งเร้าใหม่กับสิ่งเร้าเก่าตามการอธิบายของ Pavlov Skinner ได้อธิบายคำว่า " พฤติกรรม " ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ตัว คือ

ซึ่งเขาเรียกย่อๆ ว่า A-B-C ซึ่งทั้ง 3 จะดำเนินต่อเนื่องไป ผลที่ได้รับจะกลับกลายเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดขึ้นก่อนอันนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมและนำไปสู่ผลที่ได้รับตามลำดับ การศึกษาในเรื่องนี้ Skinner ได้สร้างกล่องขึ้นมา มีชื่อเรียกว่า Skinner Box กล่องนี้เป็นกล่องสี่เหลี่ยมมีคานหรือลิ้นบังคับให้อาหารตกลงมาในจาน เหนือคานจะมีหลอดไฟติดอยู่ เมื่อกดคานไฟจะสว่างและอาหารจะหล่นลงมา Skinner Box นานักไปใส่ไว้ในกล่อง และโดยบังเอิญนกเคลื่อนไหวไปถูกคานอาหารก็หล่นลงมา อาหารที่นกได้นำไปสู่การกดคานซ้ำและการกดคานแล้วได้อาหาร

R (การกดคาน) ————— S (เม็ดอาหาร)

การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึงสิ่งเร้าใดที่ทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้วมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอีก มีความคงทนถาวร เช่น การกดคันและจิกเป็นสีของนกพิราบ ได้ถูกต้องต้องการทุกครั้งเมื่อหิวหรือต้องการในการทดลอง Skinner ตัวเสริมแรง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใดเมื่อนำมาใช้แล้วทำให้อัตราการตอบสนองมากขึ้น เช่น คำชมเชย รางวัล อาหาร เป็นต้น

2) ตัวเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง สิ่งเร้าใดเมื่อนำออกใช้แล้ว ทำให้อัตราการตอบสนองมากขึ้น เช่น เสียงดัง คำตำหนิ อากาศร้อน กลิ่นเหม็น เป็นต้น ตัวเสริมแรงทางลบ

การลงโทษ (Punishment) การเสริมแรงทางลบและการลงโทษมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันและมักจะใช้แทนกันอยู่เสมอ แต่การอธิบายของสกินเนอร์การเสริมแรงทางลบและการลงโทษต่างกัน โดยเน้นว่าการลงโทษเป็นการระงับหรือหยุดยั้งพฤติกรรม

ซึ่งในการอธิบายถึงทฤษฎีการกระตุ้นและสิ่งเร้าก็ยังมีผู้ที่ศึกษาในรูปแบบต่างๆ ทั้งศึกษาในระดับความเข้มของการกระตุ้นและสิ่งเร้า เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงของการกระตุ้นและสิ่งเร้า ที่มาจากภายในร่างกายและภายนอกในร่างกาย (Zuckerman, 1979) ดังนี้

Wundt (1893) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มของสิ่งเร้าประเภทต่างๆ เช่น ความกดดัน, อุณหภูมิ, ระดับความดังของเสียง และการรับสัมผัสของรสกับความรู้สึกรู้สึกของผู้ถูกทดลอง พบว่าเมื่อเพิ่มระดับความเข้มของการกระตุ้นไปที่ระดับที่พอดีก็จะเกิดปฏิกิริยาการตอบสนองที่เป็นความพึงพอใจเมื่อมีการเพิ่มขึ้นของสิ่งกระตุ้นระดับของความพึงพอใจก็จะกลับลดลงอย่างรวดเร็วเปลี่ยนไปเป็นความเจ็บปวดและเมื่อมีการเพิ่มระดับของความเจ็บปวดมากขึ้นก็เพราะมีการได้รับสิ่งเร้ามากขึ้นในระดับความเข้มที่มากขึ้น นอกจากความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นแล้วยังมีสาเหตุอื่นที่ทำให้เกิดความไม่สมดุลของการรับสัมผัสต่อสิ่งเร้านั้นๆ

Freud (1955) ที่ให้ความเห็นไว้ว่าความวิตกกังวลในคนเรานั้นเกิดจากการได้รับสิ่งเร้ามากขึ้นในระดับที่มากหรือน้อยจนเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับระดับปกติ โดยภาวะที่ต้องการปราศจากสิ่งเร้า (sensory deprivation) หรือเกิดจากการขาดการกระตุ้นต่อประสาทรับสัมผัส ได้แก่ การอยู่ในที่มืดและเงียบสนิทเป็นเวลานาน จะเป็นการตัดขาดจากการรับรู้ ความคิด และการทำกิจกรรมต่างๆ จนทำให้เป็นสาเหตุของความวิตกกังวลได้

Hebb (1949) กล่าวว่า การเพิ่มระดับความเข้มของสิ่งเร้าจนถึงระดับที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด จะมีผลต่อพฤติกรรมที่ตามมาคือ การพยายามหลีกเลี่ยงจากความเจ็บปวดนั้น ถ้าหลีกเลี่ยงไม่สำเร็จก็จะมีผลต่ออารมณ์ คือ ทำให้เกิดความหวาดกลัว และในทางกลับกันกลุ่มคน

บางส่วนก็มีความต้องการแสวงหาความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากความกลัว เช่น การเล่นรถไฟเหาะตีลังกา เป็นต้น แต่ถ้าสิ่งเรานั้นมีระดับความเข้มข้นความพอดีแล้วก็จะส่งผลให้ความกลัวเพิ่มมากขึ้นจนเกิดเป็นภาวะความเครียดได้ ดังนั้นการได้รับสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นในระดับที่เหมาะสมพอดี จะทำให้เกิดความรู้สึกแสวงหาความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจเพื่อประสบการณ์ และความพึงพอใจที่จะลดความรู้สึกกลัวนั้นลงได้

ปัจจัยที่มีความสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากสิ่งเร้าและหน้าที่ต่าง ๆ ของร่างกายจิตใจ โดย Duffy (1932) กล่าวว่าในแต่ละบุคคลจะมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นแตกต่างกันออกไป โดยการตอบสนองจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ในคนที่มีการเคลื่อนไหวของคลื่น alpha (EEG) ในสมองเร็วจะเป็นคนที่มีลักษณะหุนหันพันแผ่นดิน ใจร้อน และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่าย ในขณะที่คนที่มีการเคลื่อนไหวของคลื่นสมองช้าจะเป็นคนที่รอบคอบ ระมัดระวัง และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ดังนั้นจากทฤษฎีที่กล่าวมาระดับของสิ่งเร้าภายในก็เป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในการแสวงหาความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ

Lindsley (1951) อธิบายว่ารูปแบบของ reticular นั้นจะทำการรักษา สมดุลของความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจที่ส่งมายังสมองส่วนเปลือกสมอง cortex คล้ายกับเครื่องตัดไฟในบ้านเมื่อกระแสเข้ามาเกินขนาด ในขณะที่เดียวกันเมื่อ cortex อยู่ในสภาพปกติรูปแบบของ reticular จะทำหน้าที่ในการปรับระดับความสมดุล แหล่งเกิดความตื่นเต้นเร้าใจมีด้วยกัน 4 ชนิด (ถวิล ธาราโกชน และศรีชัย คำวิสุข, 2541) คือ

- 1) แรงขับและเครื่องล่อ เช่น แรงขับทางด้านความหิว ความกระหาย ความคาดหวังต่อความสุข และความเจ็บปวด
- 2) สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อความตื่นเต้นเร้าใจ โดยปกติแล้วพบว่ายังมีความเข้มของสิ่งเร้าใจมากเท่าใด ก็จะก่อให้เกิดความตื่นเต้นมากขึ้นเท่านั้น เช่น ความเข้มของเสียง แสงที่จ้า ก่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจที่สูง
- 3) เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ก่อให้เกิดความตื่นเต้น เช่น การขับรถแข่ง การกระโดดร่ม การดำน้ำลึก เป็นต้น
- 4) ยาเสพติด เช่น กาแฟ เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ และยาบ้า เนื่องจากมีสารบางอย่างที่ก่อให้เกิดความตื่นตัว

McClelland (1953) กล่าวว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จะมีสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นเปลี่ยนแปลงไปในระดับปกติ จะส่งผลให้เกิดความสมดุลของร่างกายและจิตใจ แต่เมื่อปฏิบัติการ

ตอบสนองถูกแสดงออกมาทางบวก จะหมายถึงผลของการเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้าในระดับเล็กน้อย และในทางกลับกัน ปฏิกริยาตอบสนองทางด้านลบก็หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในระดับความเข้มสูงนั่นเอง ซึ่งร่างกายจะมีขั้นตอนการทำงาน โดยการลดระดับของสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นในระดับความเข้มสูงนั่นเอง ซึ่งร่างกายจะมีขั้นตอนการทำงาน โดยการลดระดับของสิ่งเร้าลงเพื่อทำให้เกิดความสมดุล

Schneirla (1959) ได้เสนอรูปแบบของการกระตุ้นของสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองต่อการเบี่ยงเบนจากระดับปกติออกมาเป็น 2 รูปแบบ คือ การแสวงหา และการถอยหนี โดยมีการสนับสนุนจากทฤษฎีกลไกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางชีววิทยา กล่าวคือ การแสดงออกของปฏิกริยาการแสวงหานั้นเกิดขึ้น โดยตรงตามความต้องการพื้นฐาน เช่น การหาอาหาร ที่อยู่อาศัย และการหาคู่ครอง แต่การแสดงออกของปฏิกริยาการถอยหนีนั้นจะเกี่ยวข้องกับการป้องกันตัวเองจากอันตราย จากข้อสมมติฐานกลไกปฏิกริยาทั้ง 2 นี้มีความเกี่ยวข้องกับระบบประสาทอัตโนมัติ โดยปฏิกริยาการแสวงหานั้นเกิดจากการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติชนิดซิมพาเทติก (sympathetic) และปฏิกริยาการถอยหนีเกิดจากการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติชนิดพาราซิมพาเทติก (parasympathetic) เช่น ในการทำงานของกล้ามเนื้อหัวใจมีการกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้า ระดับต่ำจะทำให้กล้ามเนื้อคลายตัวออก แต่ถ้ากระตุ้นด้วยระดับความเข้มสูงกล้ามเนื้อจะเกิดการหดตัวขึ้น

นอกจากทฤษฎีที่เกิดจากกลไกทางชีววิทยาแล้ว พฤติกรรมการแสวงหา และการถอยหนียังมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจมาจากการได้รับการกระตุ้นในระดับพอดี เปรียบเหมือนรางวัลหรือแรงเสริมทางบวก และในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมที่แสดงถึงการถอยหนีก็เกิดจากการได้รับความเจ็บป่วยหรือการถูกลงโทษจากระดับสิ่งเร้าที่มีความเข้มมากเกินไป (Hebb, 1995)

Berlyne (1967) ได้อธิบายถึงศักยภาพของสิ่งเร้าว่ามีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันออกไป เช่น ความเข้ม ขนาด สี รูปแบบการรับสัมผัส ผลต่อการตอบสนอง ความแปลกใหม่ ความสลับซับซ้อน การเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด และรูปแบบของความไม่แน่นอน โดยจากลักษณะเฉพาะของสิ่งเร้าเหล่านี้จะมีอิทธิพลในปฏิกริยาการตอบสนองที่แตกต่างกัน การได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าที่มีลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาในระดับต่ำจะทำให้เกิดความต้องการแสวงหาสิ่งเร้าใหม่ ๆ ซึ่งเป็นแรงขับของมนุษย์เพื่อที่จะทำให้เกิดความสมดุลของระบบร่างกายและจิตใจ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมานั้นทำให้ทราบถึงระดับการกระตุ้นที่มาจากสิ่งเร้า ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสมดุลของระบบร่างกายและจิตใจ โดยมนุษย์ในแต่ละคนก็จะมีระดับความแตกต่างกันที่จะถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าที่ต่างกัน ซึ่งอาจจะหมายถึง ด้านความเข้ม ความ

หลากหลาย หรือ ชนิดของความสำเร็จในแต่ละสิ่งเร้าเป็นต้น และนอกจากนี้ยังอาจขึ้นอยู่กับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของแต่ละคน สิ่งแวดล้อม และการอยู่ในสภาวะของการปราศจากสิ่งเร้าหรือเต็มไปด้วยความเข้มของสิ่งเร้า

2.4.2.4 ทฤษฎีความตื่นเต้นและการยับยั้ง

Hull กล่าวว่า ความหลากหลายของการยับยั้งไว้ว่า เมื่อมนุษย์มีการแสดงออกของพฤติกรรมในการตอบสนองต่อเป้าหมายที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กันแล้ว ผลที่ตามมาคือจะเกิดการทำงานของแรงจูงใจในทางด้านลบหรือการทำงานของตัวยับยั้งขึ้นในระยะของการยับยั้งนี้ จะมีการทำงานของเงื่อนไขในการแสดงถึงแรงจูงใจในด้านลบ ความคิดเหล่านี้คล้ายกับการทำงานของกล้ามเนื้อ ซึ่งเมื่อกำลังกล้ามเนื้อทำงานหนักมากเกินไป ร่างกายก็จะมีการหยุดทำงานเพื่อให้กล้ามเนื้อได้มีการพักผ่อน แต่อย่างไรก็ตามการยับยั้งการทำงานที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะทำงานตามเงื่อนไข เช่น เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นร่างกาย และทำให้เกิดปฏิกิริยาการตอบสนองที่เป็นความพึงพอใจ สภาวะการทำงานของการยับยั้งก็จะอ่อนแอลงไป รวมถึงการกระตุ้นจากสิ่งเร้าใหม่ ๆ (Hull CL, 1943 อ้างใน ประธาน รัชตจำรุณ, 2544)

นอกจากนี้การถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าใหม่ ๆ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การทำงานของการทำงานของการยับยั้งอ่อนแอลงด้วยเช่นกัน เนื่องจากลักษณะของการไม่สามารถยับยั้งซึ่งใจ หรือข่มใจต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ นี้เป็นเพราะร่างกายเกิดความพึงพอใจและลดแรงเสริมทางลบที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อเรารู้สึกเบื่อหน่าย ไม่สบายใจ การได้กระทำหรือเผชิญกับสิ่งที่แปลกใหม่ท้าทายจะทำให้เกิดความตื่นเต้นและความพึงพอใจ เพราะสิ่งเหล่านี้จะไปลดระดับความเบื่อหน่ายลง ดังนั้นจากทฤษฎีของ Hull ความเหมาะสมของระดับการกระตุ้นคือความสมดุลที่เกิดขึ้นระหว่างความตื่นเต้นและการยับยั้ง (รัจรี นพเกตุ, 2540)

ความสัมพันธ์ของระบบประสาทอัตโนมัติกับความตื่นเต้นและการยับยั้ง ระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system: ANS) เป็นเส้นประสาทที่เชื่อมระหว่างระบบประสาทส่วนกลางกับกล้ามเนื้อที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตใจ ได้แก่ กล้ามเนื้อเรียบ กล้ามเนื้อหัวใจ และต่อมต่างๆ นั้นหมายความว่าระบบประสาทนี้จะทำงานโดยอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของจิตใจจึงเรียกว่าระบบประสาทอัตโนมัติ ซึ่งการทำงานโดยทั่วไปจะมุ่งการควบคุมให้อวัยวะภายในเกิดความสมดุล ระบบนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) ส่วนซิมพาเทติก (sympathetic divisions) เป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้พลังงานในกรณีที่ร่างกายอยู่ในภาวะเครียด เช่น กำลังตกใจ มีความโกรธ

หรือกลัว ในสถานการณ์เช่นนี้ซิมพาเทติก จะทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดหัวใจเต้นแรง หายใจเร็ว เหงื่อออก ซึ่งเป็นการตอบสนองเพื่อให้ร่างกายเตรียมพร้อมที่จะสู้หรือหนี

2) ส่วนพาราซิมพาเทติก (parasympathetic divisions) เป็นส่วนที่มีหน้าที่ผ่อนคลายร่างกาย เช่น การพักผ่อน สภาพการณ์ของส่วนนี้เป็นการเสริมพลังงานให้ร่างกายได้ใช้ต่อไป

โดยปกติแล้วการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายจะอยู่ในความสมดุล โดยระบบการควบคุมของทั้ง 2 ส่วนนี้ และยังมีทฤษฎีที่สนับสนุนในเรื่องดังกล่าวคือ

Cattell (1957) กล่าวถึงคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติไว้ว่า คนเรามีบุคลิกภาพที่ต่างกันเป็นเพราะคุณลักษณะของคนเรานั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ลักษณะพื้นผิว (surface trait) เป็นลักษณะที่เห็นได้ชัดจั้น เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อ เหตุผล การแสดงออก เป็นต้น และลักษณะลึก (source trait) ที่เป็นลักษณะหยั่งรากลึกลงไปใบบุคลิกภาพ คุณลักษณะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจที่ Cattell กล่าวไว้มีดังนี้

1) คุณลักษณะแบบ surgency เป็นลักษณะที่กล้าแสดงออก กล้าหาญ ชอบความสนุก ชอบเข้าสังคม ตลกขบขัน ช่างพูด

2) คุณลักษณะแบบ parmia เป็นลักษณะของคนที่ชอบการผจญภัยมีอารมณ์หุนหันพลันแล่น มีความมุ่งมั่น ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความมั่นใจในตนเองสูง รักอิสระ

จากลักษณะดังกล่าว Cattell กล่าวว่าผู้ที่มีคุณลักษณะแบบ surgency เด่นนั้น จะมีการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติซิมพาเทติกในระดับต่ำเมื่อเทียบกับคุณลักษณะแบบ parmia จึงเป็นสาเหตุให้มีการแสดงออกที่มีการยับยั้งชั่งใจ หรือข่มใจมากกว่า ในขณะที่คนประเภท parmia จะมีการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติซิมพาเทติกในระดับสูงกว่า ดังนั้นจึงมีลักษณะการยับยั้งชั่งใจ หรือข่มใจต่ำกว่า จากทฤษฎีนี้จึงมีความสอดคล้องกับบุคคลที่มีคุณลักษณะของความรู้สึกแสวงหาสิ่งแปลกใหม่และท้าทายในระดับสูง

Eysenck (1959) กล่าวถึงพื้นฐานทฤษฎีของบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นไว้ว่าลักษณะทางบุคลิกภาพนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทที่เปรียบเสมือนทฤษฎีการกระตุ้นและการยับยั้ง คือบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (extroversion) และบุคลิกภาพแบบเก็บตัว (introversion) โดยลักษณะบุคลิกภาพประเภทแสดงตัวนั้นจะมีระดับของการกระตุ้นสูงกว่าระดับที่เหมาะสม ในขณะที่บุคลิกภาพประเภทเก็บตัวจะมีระดับของการถูกกระตุ้นที่ต่ำกว่าระดับที่เหมาะสม เนื่องจากการรับสัมผัสที่มีการไวต่อความรู้สึก ดังนั้นบุคลิกภาพที่มีต่อสิ่งเร้าว่าในคุณลักษณะของคนเรานั้นที่มีความแตกต่างกันนั้นจะมีจุดที่มีพลังงานการกระตุ้นน้อยที่สุดที่ทำให้เราเริ่มรับรู้ได้แตกต่างกันไป

นอกจากทฤษฎีทางบุคลิกภาพของ Eysenck แล้ว Gray (1959) ยังได้เสนอแนวคิดของการเสริมแรงและการลงโทษไว้ด้วย โดยกล่าวถึงโครงสร้างของระดับการกระตุ้นไว้ว่าการกระตุ้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ความเข้ม แรงขับ ความแปลกใหม่ของสิ่งเร้า ความแตกต่างในแต่ละบุคคล ปฏิกริยาที่ได้รับจากยา ความเหนื่อยล้า เป็นต้น จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการแสดงที่สามารถบ่งชี้ และวัดได้ในรูปแบบของคลื่นสมอง (electroencephalogram: EEG) การเปลี่ยนแปลงของพลังงานไฟฟ้าที่เกิดขึ้นบริเวณผิวหนัง (galvanic skin response: GSR) ความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ (electromyograph: EMG) นอกจากนี้ยังแสดงออกได้ในรูปแบบของพฤติกรรม การตื่นตัว (alertness) การตอบสนองที่รุนแรง ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ และประสิทธิภาพของการแสดงออก เป็นต้น

จากโครงสร้างของสิ่งเร้าถ้ากล่าวถึงการเสริมแรงและการลงโทษก็จะเปรียบเทียบได้กับการกระตุ้นและการยับยั้ง โดยถ้าศึกษาในส่วนของระบบการทำงานของประสาทที่มีต่อสิ่งเร้าแล้ว ส่วนที่เกี่ยวข้องคือ ระบบลิมบิก (limbic system) ซึ่งเป็นเซลล์ประสาทที่อยู่รอบจุดศูนย์กลางของสมอง มีลักษณะอยู่ร่วมกันเหมือนวงตรงกลาง ระบบลิมบิกจะติดต่อกับระบบอื่นโดยทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของหัวใจ การย่อยอาหาร อารมณ์ แรงจูงใจ มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ ไฮโปทาลามัส (hypothalamus) ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของร่างกายมากมาย เช่น ควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย ควบคุมความรู้สึก ความต้องการอาหาร ความกระหาย ความต้องการทางเพศ และการหายใจ เป็นต้น

จากการทำงานของโครงสร้างระบบประสาทต่อการตอบสนองต่อแรงเสริมและการลงโทษอาจแสดงเป็นการต่อสู้หรือถอยหนีต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้นนั้น ๆ และจากการเสริมแรงก็เป็นเหตุผลของความต้องการแสวงหาซึ่งตรงกับบุคลิกภาพแบบแสดงตัว โดยจากแนวคิดของ Gray นั้นบุคลิกภาพประเภทนี้จะมีความใจร้อน หุนหันพลันแล่น (impulsively) ร่วมด้วย (จิราภา เต็งไทรรัตน์ และคณะ, 2542) การประกอบกันกับแนวคิดบุคลิกภาพแบบแสดงตัวของ Eysenck ร่วมกับลักษณะ Impulsivity นั้นทำให้ทฤษฎีทั้ง 2 ข้อนี้มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับคุณลักษณะของความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ

2.4.3 ความสัมพันธ์ของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจกับชีววิทยาและรูปแบบสังคม

ความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจได้มีการศึกษาถึงการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากการหาความสัมพันธ์ของความรู้สึกแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในกับชีววิทยาและรูปแบบสังคมดังต่อไปนี้

2.4.3.1 ปฏิกริยาการตอบสนอง (orienting responses: OR) หมายถึงปฏิกริยาการตอบสนองของสรีระและพฤติกรรมต่อการกระตุ้นที่มีความเหมาะสม การตอบสนองนั้นได้ถูกนำมาใช้วัดค่าความตั้งใจ เช่น ถ้าสิ่งเร้าที่มากระตุ้นมีความแปลกใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะทำให้การตอบสนองมีระดับสูง แต่ถ้าการกระตุ้นของสิ่งเร้าเกิดขึ้นซ้ำ ๆ การตอบสนองก็จะลดลง นอกจากนี้ยังมีปฏิกริยาการตอบสนองแบบป้องกัน (defensive reaction: DR) ที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์มากกระตุ้นจนทำให้มีปฏิกริยาการตอบสนองที่ป้องกันหรือหลีกเลี่ยงสิ่งเร้านั้น

จากการศึกษาปฏิกริยาดังกล่าวกับผู้ที่มีระดับความรู้สึกแสวงหาสิ่งกระตุ้นเร้าใจสูงซึ่งจะมีลักษณะของความต้องการอยากรู้ อยากเห็นหรือแสวงหาสิ่งเร้าที่มีความแปลกใหม่และสลับซับซ้อนพบว่า ปฏิกริยาการตอบสนองของสรีระและพฤติกรรมจะมากขึ้นตามไปด้วย เช่น จากการศึกษาของ Zuckerman ในการเปรียบเทียบคน 2 กลุ่มตามระดับคะแนนของมาตรวัดความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจที่แบ่งออกเป็นกลุ่มตามระดับสูงต่ำ พบว่าในกลุ่มที่มีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจอยู่ในระดับสูงจะมีปฏิกริยาการตอบสนองทางสรีระและพฤติกรรมในรูปแบบของพลังงานไฟฟ้าที่เกิดขึ้นบริเวณผิวหนัง (galvanic skin response) สูงกว่าเมื่อได้รับสิ่งเร้าที่เป็นการมองเห็นหรือการได้ยินในสิ่งแปลกใหม่ (Zuckerman, 1980)

2.4.3.2 ค่าเฉลี่ยของการตื่นตัวต่อการตอบสนอง คือ ค่าที่ได้จากการบันทึกคลื่นสมอง EEG ที่มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก โดยเป็นรูปแบบที่สามารถวัดได้จากปฏิกริยาทางไฟฟ้าของสมองที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่รับเข้ามา จากการทดลองพบว่าเมื่อเพิ่มระดับความเข้มของสิ่งเร้าในการกระตุ้นให้สูงมากขึ้น ระดับของการตื่นตัวต่อการตอบสนองก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจกับการตื่นตัวต่อการตอบสนองพบว่าในกลุ่มคนปกติที่มีการตื่นตัวต่อการตอบสนองในระดับสูงนั้นมีแนวโน้มที่จะมีระดับของความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจสูงด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่มีการตื่นตัวต่อการตอบสนองในระดับสูงจะอยู่ในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น มีระดับของเอนดอร์ฟิน (endorphin) ที่ต่ำ และในกรณีของผู้ป่วยทางจิตเวชพบว่าจะมีแนวโน้มต่อปัญหาอารมณ์แปรปรวน โดยเฉพาะอาการ Manic ปัญหาพฤติกรรม การใช้สารเสพติด โรคจิต และระดับของเอนไซม์โมโนเอมีนออกซิเดส (monoamine oxidase: MAO) ที่ต่ำกว่าปกติ (Zuckerman, 1991)

2.4.3.3 สารสื่อประสาทและเอนไซม์โมโนเอมีนออกซิเดส เอนไซม์โมโนเอมีนออกซิเดส คือ เอนไซม์ที่มีการออกซิไดซ์กันของพันธะ mitochondrial พบอยู่ในเนื้อร่างกายหลายที่ โดยเฉพาะตับและระบบประสาท ในเนื้อเยื่อของระบบประสาทเอนไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสจะทำหน้าที่ทำลายสารสื่อประสาทที่ถูกใช้แล้วซึ่งประกอบไปด้วย dopamine, norepinephrine และ serotonin

ในการศึกษาพบว่าคนปกติที่มีระดับความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจที่สูงจะมีระดับของเอมไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสอยู่ในระดับที่ต่ำ และในทางตรงกันข้ามคนที่มีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจที่ต่ำก็จะมีระดับของเอมไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสที่สูง โดยถ้าเปรียบเทียบตามอายุแล้วพบว่าคนที่อายุน้อยกว่าจะมีระดับของเอมไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสที่ต่ำกว่าคนที่อายุมาก เพศชายจะมีระดับของเอมไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสที่ต่ำกว่าเพศหญิง นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่ากลุ่มคนที่มีปัญหาต่อสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา ยาเสพติด จะมีระดับของเอมไซม์โมโนเอมีนออกซิเดสต่ำกว่าคนปกติทั่วไป (Zuckerman, 1990; Garpenstand, 1991)

2.4.4 ปัจจัยทางสังคมและครอบครัวที่มีผลต่อการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ

จากปัจจัยทางด้านสังคมและครอบครัวที่เป็นสาเหตุหนึ่งของคุณลักษณะของความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ เนื่องจากมีหลายความเชื่อที่บอกว่าคุณลักษณะของมนุษย์เกิดจากปัจจัยต่างๆ มากมายทั้งก่อนคลอด และหลังคลอด เช่น ปัญหา มารดามีความเครียดระหว่างตั้งครรภ์ หรือการได้รับสิ่งกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมสูงในการเลี้ยงดู เป็นต้น (Zuckerman, 1969)

จากการศึกษาตามปัจจัยดังกล่าวที่มีผลต่อเด็กที่มีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจนั้นจะสามารถศึกษาได้จากเด็กที่ถูกขอรับมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม (adoptive-child) โดยจากการศึกษาพบว่าในครอบครัวที่มีผู้ปกครองหรือพ่อแม่ที่มีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจสูง เด็กที่ถูกรับมาเลี้ยงจะมีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจสูงเช่นกัน (Zuckerman, 1969) จากการศึกษานี้อาจสรุปได้ถึงปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งจะมีผลต่อระดับความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ

นอกจากนี้รูปแบบของสังคมและวัฒนธรรมก็มีผลต่อความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจเช่นกัน โดยคนที่มีความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูงจะมีความต้องการแสดงออกในสิ่งที่แปลกใหม่ และเสี่ยงอันตราย ซึ่งจากการแสดงออกดังกล่าวอาจไม่เป็นที่ยอมรับจากบางสังคมได้เนื่องจากข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

Boomsma และคณะ (1999) ได้ศึกษาครอบครัวที่มีการปลูกฝังเรื่องของศาสนาตั้งแต่ยังเล็กโดยทำการศึกษาในกลุ่มแฝด พบว่าการปลูกฝังเรื่องของศาสนาตั้งแต่เด็ก มีผลทำให้ความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจ ลดลง โดยเฉพาะด้านลักษณะที่ไม่มีการยับยั้งชั่งใจ หรือข่มใจ

Bone และคณะ (1973) ให้ความเห็นว่าลำดับการเกิดก็มีผลต่อความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจเช่นกัน โดยเด็กที่เป็นลูกคนโต หรือเป็นลูกคนเดียวของครอบครัวจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ และการกระตุ้นจากพ่อแม่และครอบครัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเลี้ยงลูกคนโต หรือลูก

คนเดียวเป็นประสบการณ์ใหม่ของครอบครัวทำให้เด็กได้รับการกระตุ้นในความเข้มที่สูงจนบางครั้งอาจมากเกินไปจนเกินความต้องการได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงของเล่นเด็กที่มีการกระตุ้นความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจก็เป็นเหตุผลเสริมในการเลี้ยงดูเด็กและเป็นสาเหตุของคุณลักษณะความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจเช่นกัน

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อพิจารณาถึงการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจที่มีส่วนทำให้เกิดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาและทำการทดสอบในเรื่องนี้ คือ Zuckerman (1979) ได้อธิบายสิ่งที่ทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น และใช้ได้อย่างเหมาะสม การทดสอบนี้เป็นการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจนี้เป็นความต้องการเพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย เกิดความแปลกใหม่ สร้างความซับซ้อนทางอารมณ์ และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ความต้องการที่มีความเสี่ยงทั้งทางกายภาพและสังคม โดยที่ความเสี่ยงทางกายภาพ (Physical risk) หมายถึง การเสี่ยงต่อการเจ็บปวดหรือบาดเจ็บของร่างกาย และความเสี่ยงทางสังคม (Social risk) หมายถึง การเสี่ยงต่อความอับอายขายหน้า ความรู้สึกผิด และการสูญเสียคุณค่าหรือความเคารพจากผู้อื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ดังกล่าว จึงใช้แบบวัดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจประกอบด้วยปัจจัยย่อย 4 ประการ ได้แก่ การแสวงหาการผจญภัย (Thrill and adventure Seeking) การแสวงหาประสบการณ์ (Experience Seeking) การไม่ยับยั้งชั่งใจ (Disinhibition) และความรู้สึกไวต่อความเบื่อหน่าย (Boredom Susceptibility) (Zuckerman, 1979)

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Robert Urban et al., (2008) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลลัพธ์การดื่มแอลกอฮอล์ความคาดหวังและแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีส่วนร่วมเป็นสื่อกลางระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่น” โดยทำการศึกษาที่ประเทศฮังการี สุ่มจากกลุ่มประชากรในเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 707 คน จาก 23 โรงเรียน ผลในการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่ออายุเพิ่มขึ้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็จะหนักขึ้นและเพศกับการดื่มแอลกอฮอล์ก็มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยทางสถิติ โดยเฉพาะผลที่เกิดขึ้นระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจกับแรงจูงใจในการดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นสื่อกลางนำไปสู่การตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กัน คือ เมื่อเกิดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจมากขึ้นก็มีส่วนทำให้เกิดความคาดหวังสูงซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจที่เพิ่มขึ้นส่งผลถึงการดื่มแอลกอฮอล์ที่มากขึ้นด้วย

ประธาน รัชตจำรูญ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจกับการคิดสารแอมเฟตามีน ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 196 คน โดยลักษณะการวิจัยเชิงวิเคราะห์ชนิดย้อนหลังแบบจับคู่ (Matched pairs case-control study) ผลการศึกษาพบว่า ความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูงมีความสัมพันธ์กับการคิดสารแอมเฟตามีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูงเสี่ยงต่อการคิดสารแอมเฟตามีน เป็น 3.63 เท่า โดยที่อธิบายได้ว่าความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจในด้านลักษณะที่ไม่มีกรยับยั้งชั่งใจ, ด้านความรู้สึกที่ไวต่อความน่าเบื่อหน่าย ด้านประสบการณ์ในการแสวงหาหรือสำรวจสิ่งใหม่ และด้านรวมของกลุ่มศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความรู้สึกชอบในสิ่งที่ตื่นเต้นเร้าใจและเสี่ยงภัยไม่พบความแตกต่างในกลุ่มศึกษาและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Meng-Jinn Chen et al., (2006) ได้ทำการศึกษา “แรงจูงใจในการดื่มเบียร์ในกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัย” ทำการศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในกลุ่มอายุ 18-25 ปีที่สมัครใจเข้าร่วม จำนวน 1,226 คน พบว่า ในระหว่าง 12 เดือนที่ผ่านมา คนส่วนใหญ่จะดื่มเบียร์ที่มาจากแรงจูงใจทางสังคม (social motive) ระหว่าง 59% - 85% แรงจูงใจส่งเสริม (enhancement motives) ระหว่าง 61% - 77% แรงจูงใจเพื่อการเผชิญปัญหา (coping motives) ระหว่าง 28% - 43% และแรงจูงใจคล้ายตาม (conformity motives) อยู่ในช่วงระหว่าง 12%-17% ซึ่งส่วนประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ ของแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการดื่มเบียร์ของนักศึกษา โดยเฉพาะแรงจูงใจทางด้านสังคมกับแรงจูงใจส่งเสริมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงในการตัดสินใจของนักศึกษาที่จะดื่มเบียร์

Bettina F. Piko et al., (2007) ได้ทำการศึกษาถึง “แรงจูงใจสำหรับการสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: กรณีชุมชนและเพศที่ต่างกันในกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นคนฮังการีและอเมริกา” จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 602 คน และ 1,225 คน ตามลำดับ โดยศึกษาแรงจูงใจทางด้านสังคมและแรงจูงใจในการเผชิญปัญหา พบว่า อัตราการดื่มแอลกอฮอล์ทั้ง 2 ประเทศสูงมาก ผู้ชายมีแรงจูงใจทางสังคมมากกว่าผู้หญิง ในฮังการีแรงจูงใจทางสังคมบางองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับการดื่มในอเมริกาแรงจูงใจทางสังคมทั้งหมดเป็นตัวทำนายการดื่มของผู้ชาย และทางด้านสังคมและแรงจูงใจที่เป็นผลกระทบของกฎหมายเป็นตัวทำนายในการดื่มของผู้ชาย แรงจูงใจในการเผชิญปัญหาเป็นตัวทำนายการดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษอเมริกาแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับนักศึกษาในฮังการี

Viktoriya Magid, et al., (2007) ซึ่งศึกษาความแตกต่างระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจและสิ่งกระตุ้นที่เกิดขึ้นทันทีทันใดที่เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์และปัญหาที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ ทำการศึกษาในสหรัฐอเมริกา เป็นกลุ่มนักศึกษาที่เรียนจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ จำนวน 310 คน คือ การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละด้าน ยกเว้นด้านแรงจูงใจคล้ายตาม และในแต่ละด้านของแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา ยกเว้นด้านแรงจูงใจคล้ายตาม

Emmanuel Kuntsche, et al., (2006) ศึกษาถึงใครดื่มและทำไม กรณีทบทวนลักษณะประชากรทางสังคม บุคลิกภาพ บริบท หลังเกิดแรงจูงใจการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันรุ่นศึกษาในประเทศอังกฤษ ระหว่างอายุ 10 – 25 ปีขึ้นไป พบว่า เพศชายจะมีแรงจูงใจในด้านทางสังคมและแรงจูงใจส่งเสริมสูงกว่าผู้หญิงและผู้หญิงจะมีแรงจูงใจเพื่อเผชิญปัญหามากกว่าผู้ชาย

W. Miles Cox, et al. (2006) แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ดื่มแอลกอฮอล์และความสัมพันธ์ของปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า เพศ กลุ่มอายุแบ่งเป็นอายุ 13 - 14 ปี 15 ปี 16 - 18 ปี และ 18 - 21 ปี ระดับการศึกษาแบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจซึ่งแบ่งเป็นเหตุผลเชิงบวกและเหตุผลเชิงลบ

Nancy Comeau, et al. (2001) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ ลักษณะที่ไวต่อความวิตกกังวล กับแรงจูงใจในการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น เช่น สุรา บุหรี่ และกัญชา โดยทำการศึกษาทั้งวัยรุ่นทั้งหมด 508 คน แบ่งเป็นเพศชาย 270 คน เพศหญิง 238 คน อายุเฉลี่ยประมาณ 15 ปี ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอย เพื่อใช้ทำนายกลุ่มเสี่ยงพบว่า ลักษณะของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูงกับการมีลักษณะความรู้สึกรู้สึกวิตกกังวลในระดับต่ำ จะเป็นตัวทำนายการดื่มสุราในวัยรุ่น

Zuckerman and Kuhlman (2000) ศึกษาบุคลิกภาพและพฤติกรรมเสี่ยงบนพื้นฐานปัจจัยทางชีวสังคมโดยทำการศึกษาแก่นักเรียนระดับอุดมศึกษา 260 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งทำการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพในเรื่องของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจกับพฤติกรรมเสี่ยงใน 6 ด้าน คือ การสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด การขับรถ การเล่นพนัน พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงทั้ง 6 ด้านมีความสัมพันธ์กับแบบวัดการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ และในส่วนที่ 2 ศึกษาปัจจัยทางชีวภาพ เช่น ระดับ D4, MAO, Cortisol ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงและบุคลิกภาพ พบว่าปัจจัยทางชีวภาพมีความสัมพันธ์กับการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจเช่นกัน ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยทางชีวสังคมมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

Greene, et al. (2000) ศึกษาวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งศึกษาลักษณะการนำตัวเองให้เป็นจุดศูนย์กลางและการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ โดยทำการศึกษากับนักเรียนระดับมหาวิทยาลัย พบว่าลักษณะของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในด้านการไม่ยับยั้งชั่งใจเป็นปัจจัยเสี่ยงทางบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย การใช้สารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการขับรถเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในระดับสูง จะใช้เป็นตัวอธิบายถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

Conrod, et al. (2000) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงทางบุคลิกภาพ 4 รูปแบบกับการใช้สารเสพติดในทางที่ผิดโดยปัจจัยเสี่ยงทางบุคลิกภาพ 4 รูปแบบได้แก่ การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ ความรู้สึกไวต่อความวิตกกังวล ลักษณะเก็บตัวลึกลับ และลักษณะหุนหันพลันแล่น โดยทำการศึกษาในเพศหญิงที่ใช้สารเสพติดในทางที่ผิด 293 คนพบว่า การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจมีความสัมพันธ์กับลักษณะการคิดสุรา และลักษณะหุนหันพลันแล่นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม และการใช้โคเคนรวมถึงการคิดสุราด้วย

Donchew, et al. (1999) ศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจและการใช้สารเสพติดคือกัญชา และสุราในวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนสนิท โดยเป็นการศึกษาไปข้างหน้ากับวัยรุ่น 428 คน เป็นหญิงร้อยละ 60 จากการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างพบว่า การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในกลุ่มเพื่อนสนิท มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น โดยถือได้ว่า การแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจเป็นปัจจัยเสี่ยงของการใช้กัญชาและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น

Carton, et al. (1993) ศึกษาการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจ การติดสารนิโคติน และแรงจูงใจในการสูบบุหรี่ในเพศชายและหญิง โดยทำการศึกษาในกลุ่มผู้ที่สูบบุหรี่ 96 คน แบ่งเป็นชาย 60 คน และหญิง 36 คน ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ที่ไม่สูบบุหรี่หรือกลุ่มควบคุมมี 68 คน แบ่งเป็นชาย 45 คนและหญิง 23 คน พบว่า ในกลุ่มที่สูบบุหรี่ทั้งสองเพศ มีระดับการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจสูงกว่ากลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ โดยด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ลักษณะที่ไม่มีการยับยั้งชั่งใจ การแสวงหาการผจญภัย และความรู้สึกไวต่อความเบื่อหน่าย

Michael T. Stephenson (2003) ศึกษาการวัดแบบสั้นของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจสำหรับการคัดกรองและการสำรวจระดับขนาดใหญ่ ในวันรุ่นและก่อนวัยรุ่น จำนวน 5,000 คน พบว่า เพศ และระดับชั้นการศึกษา มีความแตกต่างของการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเพศชายจะมีการแสวงหาที่มากกว่าเพศหญิงและระดับชั้นการศึกษาที่สูงจะมีการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจมากกว่าระดับชั้นการศึกษาที่ต่ำ

ปรพร แซ่ห่าน (2550) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

มากกว่าเพศหญิง (55.4 %) เริ่มดัดสุราครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี (32.90%) และพบข้อมูลเปิดเผยว่า กลุ่มเป้าหมายเริ่มดัดครั้งแรกเมื่ออายุตั้งแต่ 6 ปี (0.43%) ซึ่งเป็นอายุเทียบได้กับนักเรียนระดับอนุบาล 3 หรือประถมศึกษาปีที่ 1 ดัดสุราเพราะอยากลอง (34.45%) ชนิดที่ดัดมากที่สุดคือ เบียร์ (38.46 %) ส่วนใหญ่ดัดสุราในงานเทศกาลและดัดกับเพื่อนๆ สถานที่ดัดคือบ้านเพื่อน ช่วงเวลาที่ดัดใช้ช่วงวันหยุด และหลังเลิกเรียน ส่วนใหญ่ดัดเป็นบางครั้ง (81.81%) โดยจะดัดตั้งหนึ่งถึงจนถึงเมา

เสกสรรค์ วิทย์ปรีชากุล (2550) ศึกษาพฤติกรรมการดัดเครื่องแอลกอฮอล์และความคิดเห็นต่อมาตรการควบคุมเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า พบมีการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัวมากกว่าครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 66.5) โดยมีพอดัดมากที่สุด (ร้อยละ 85.5) รวมทั้งมีการดัดของเพื่อนสนิทมากกว่าการดัดของเพื่อนที่พักห้องเดียวกัน (ร้อยละ 69.8 และ 50.3) โดยเพศชายมีการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 83.8 และ 72.1) ส่วนใหญ่มีการดัดเครื่องดัดแอลกอฮอล์ของเพื่อนสนิทและเพื่อนที่พักห้องเดียวกัน (ร้อยละ 90.9 และ 87.3) ประเภทของเครื่องดัดแอลกอฮอล์ที่นิยมดัดมากที่สุดคือ เหล้าและเบียร์ (ร้อยละ 79.2 และ 78.2) มักดัดไม่เกินเดือนละครึ่งมากที่สุดมักดัดเมื่อมีงานเลี้ยงสังสรรค์ โดยมีเหตุผลเพื่อเข้าสังคมมากที่สุด เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาลึกถึงปัญหา หรือสิ่งยุ่งยากต่างๆ ส่วนใหญ่มีการร่วมดัดกับเพื่อนในช่วงเวลาก่อนเที่ยงคืน ตามสถานบันเทิงมากที่สุด

วิไลรัตน์ ปรีดาอุทธรณ์ (2550) ศึกษาพฤติกรรมการดัดสุราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีโรงเรียนรัฐบาลในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ดัดสุราครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี โดยสาเหตุมาจากการอยากลอง ส่วนใหญ่ที่ดัดในปัจจุบันอยู่เพราะเพื่อนชวน ชนิดของเครื่องดื่มที่ดัดบ่อยที่สุดคือ เบียร์ ส่วนใหญ่ ดัดในงานเทศกาลต่างๆ โดยดัดที่บ้านบ้านเพื่อน และดัดในช่วงวันหยุด ปริมาณการดัดมากกว่าหนึ่งกมลส่วนใหญ่มีความถี่ในการดัดคือ ดัดบ้างเป็นบางครั้ง สำหรับการเลิกดัดแต่ละครั้งจะเลิกดัดเมื่อรู้สึกมีง่วงศีรษะ

เกรียงไกร ไทยตรง (2550) ศึกษาพฤติกรรมการดัดสุราของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนในระดับอำเภอของประเทศไทย พบว่า อายุของการดัดโดยเริ่มแรกอยู่ที่ อายุ 10 - 15 ปี พบว่าสาเหตุส่วนใหญ่ดัดสุรามากที่สุดคือ อยากลอง และดัดกับเพื่อน อธิบายได้ว่า เด็กในวัยนี้ต้องการคบเพื่อนเห็นเพื่อนมีความสำคัญมากที่สุด และจะเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน นักเรียนส่วนใหญ่จะดัดเบียร์ (34.3%) นักเรียนส่วนใหญ่ (34.3%) จะดัดในงานเทศกาลต่างๆ เช่นงานบุญ งานบวช งานแต่ง ฯลฯ ช่วงเวลาที่นักเรียนดัดสุรามากที่สุด ช่วงวันหยุด และรองลงมาคือ หลังเลิกเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความถี่ในการดัดคือ ดัดบ้างเป็นบางครั้ง สำหรับการเลิกดัดแต่ละครั้งจะเลิกดัดเมื่อรู้สึกมีง่วงศีรษะ

ณัฐวิษณุ จันทร์เขียว (2549) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอายุระหว่าง 19 - 20 ปี มีพฤติกรรมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เลือก ดื่มเบียร์มากที่สุด รองลงมาคือ เหล้า เกือบครึ่งเลือกซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านค้าขายปลีกมี วัตถุประสงค์เพื่อบริโภคกับเพื่อน ส่วนใหญ่ดื่มไม่เกินสัปดาห์ละ 1 - 2 ครั้ง ในแต่ละครั้งหยุดดื่ม เมื่อรู้สึกเมา แหล่งที่รู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเพื่อน ตามลำดับ เลือกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านอาหารมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือ มีการจัดโปรโมชั่น มีสินค้าอื่นๆ ให้เลือกซื้อ เวลาการเปิดปิดที่ ซ้ำกว่ากำหนด ร้านอยู่ในแหล่งชุมชน และอยู่ติดถนน ตามลำดับ

สุริยัน อันทองทิม (2550) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์: กรณีศึกษา กลุ่มวัยรุ่นชาย พบว่ากลุ่มวัยรุ่นชายตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพราะต้องการการยอมรับ ในกลุ่มเพื่อน อยากรับการยกย่องจากกลุ่ม รวมไปถึงเป็นการแสดงที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้ชาย และความเป็นผู้ใหญ่ โดยอยู่ภายใต้ทัศนคติและค่านิยมทางบวกกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ว่าเป็นสิ่งที่วัยรุ่นให้การยอมรับเป็นการเข้าสังคมและแอลกอฮอล์ทำให้พวกเขามีเพื่อนต่างกลุ่มรวม ไปถึงมีเพื่อนต่างเพศมากขึ้น ทั้งนี้ภายในครอบครัวของกรณีศึกษาแต่ละคนจะมีพ่อหรือแม่ หรือทั้ง พ่อและแม่ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เมื่อทราบว่าลูกของตนเองดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นั้นก็ มิได้แสดงให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่ผิดและห้ามทำอีก หากแต่เป็นการ กระทำในเชิงยอมรับกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของลูก โดยยอมที่จะให้ลูกดื่มเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์ภายใต้สภาพการณ์ที่พ่อแม่สามารถดูแลได้

พนิดา นามจันดี (2549) ศึกษาความชุกและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอสีชมพู สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพื้นที่ขอนแก่น เขต 5 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 152 คน พบว่า นักเรียนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 16 -19 ปี อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเท่ากับ 14.84 อายุ ที่น้อยสุด คือ 10 ปี ส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภท เบียร์ โดยมีสาเหตุมาจากอยากลอง เพื่อนชวน คิดใจในรสชาติ คลายเครียด/วิตกกังวล ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะดื่มไม่เกิน 1 ครั้งต่อ สัปดาห์ ส่วนใหญ่ดื่มกับเพื่อนมากที่สุด การเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่ามีร้าน ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดบริเวณชุมชน และเคยซื้อเครื่องดื่มในบริเวณชุมชน ที่ใกล้บ้านซึ่ง สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามต้องการมากที่สุด

ฤทัยรัตน์ รงค์สยามานนท์ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มของวัยรุ่นในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 19 ปี

มีการศึกษาสูงสุดระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช. ส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มยี่ห้อ Spy Cocktail บ่อยที่สุดส่วนใหญ่มีระยะเวลาตั้งแต่เริ่มดื่มครั้งแรกมากกว่า 1 ปีขึ้นไป โดยผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคือ เพื่อน/คนรู้จัก ส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มในโอกาสที่เป็นงานเลี้ยงสังสรรค์ในเทศกาลต่าง ๆ เช่น ปีใหม่ คริสต์มาส วาเลนไทน์ ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเลือกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มคือ ชอบรสชาติ สี กลิ่น ร้อยละ 52.41 รองลงมาคือ ต้องการคลายเครียด ร้อยละ 36.10 โดยส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มช่วงเวลา 20.01 - 24.00 น. ส่วนปริมาณโดยเฉลี่ยของการดื่มต่อครั้ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มโดยเฉลี่ย 1 ขวดต่อครั้ง ร้อยละ 54.81 รองลงมา คือ 2-3 ขวดต่อครั้ง ร้อยละ 30.21 ส่วนใหญ่มีความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มน้อยกว่าเดือนละครั้ง ร้อยละ 60.16 รองลงมาคือ เดือนละครั้ง ร้อยละ 19.52 ส่วนใหญ่ในแต่ละครั้งที่จะหยุดดื่มเมื่อเกิดอาการเมา สื่อที่ทำให้รู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่ม พบว่าเพศหญิงส่วนใหญ่รู้จักเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มจากสื่อประเภทโทรทัศน์ รองลงมาคือ สิ่งพิมพ์ เช่น วารสาร นิตยสารและส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มโดยมีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสมพร้อมดื่มคือ เพื่อน/คนรู้จัก

วนิดา พลเชียงสา (2549) ศึกษาการแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านไค้น อำเภอยืน จังหวัดขอนแก่น พบว่า เพศชายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าเพศหญิง พบอายุ 13-15 ปี เป็นนักเรียน นักศึกษา ในการดื่มส่วนใหญ่ดื่มเบียร์และดื่มแล้วอยากดื่มอีก สาเหตุที่ดื่มครั้งแรกเพราะอยากลอง และมีกลุ่มที่เป็นนักดื่มประจำถึงร้อยละ 17.25 ส่วนใหญ่ดื่มในช่วงเวลาเย็นและกลางคืน ส่วนใหญ่ดื่มในงานเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างเพื่อนดื่มเพราะดีใจและมีความสุขกับการดื่ม อีกทั้งยังส่วนใหญ่จะดื่มในงานประเพณีต่างๆ

ธนกฤต ชนะประกอบภรณ์ (2549) การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสุราไทยและสุราต่างประเทศ ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าพฤติกรรมการบริโภคสุราไทยและสุราต่างประเทศ ของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่าส่วนมากนิยมบริโภคสุราในช่วงเวลาเย็น (หลังเลิกงาน) และผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคสุรามากที่สุดก็คือ ตัวเอง การบริโภคสุรานั้นจะดื่มเป็นครั้งคราว และปริมาณสุราที่บริโภค ในแต่ละครั้ง คือ น้อยกว่า ½ ขวด โดยจะหาซื้อสุราจากร้านค้าปลีกทั่วไปใกล้บ้าน มาบริโภค โดยมีเหตุผลในการบริโภคมากที่สุด ก็คือ โอกาสพิเศษ/สังสรรค์ ด้านส่วนบุคคล (ทัศนคติ) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่บริโภคสุราไทย ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการร่วมดื่มสุรากับเพื่อนเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพต่อกัน งานเลี้ยงสังสรรค์ต้องมีเลี้ยงสุราด้วย และการดื่มสุราทำให้คนมีเพื่อนมาก อยู่ในระดับมาก ให้ความสำคัญใน

ระดับปานกลาง คือ คุณมักเลือกดื่มสุราเพื่อให้ความสุขแก่ชีวิต และให้ความสำคัญในระดับน้อย คือ คนดื่มสุราเป็นคนไม่ดี ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่บริโภคสุราไทย ให้ความสำคัญส่วนมากในระดับปานกลาง คือ สุราสามารถหาซื้อได้ทุกสถานที่ ราคาของสุราสูงขึ้น คุณดื่มน้อยลง สุราสามารถหาซื้อได้ง่ายทุกเวลา โฆษณาของสุราทำให้เห็นว่าการดื่มมีความสุข คุณตัดสินใจเลือกชนิดของสุราจากการดูโฆษณา

สมพร สิทธิสงคราม (2549) ศึกษาย่านายพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 15 - 18 ปี กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 49.41 มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับต่ำ ร้อยละ 56.86 พบว่ามีความคาดหวังในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับสูง ร้อยละ 53.73 อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนและควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากพ่อแม่ในระดับปานกลางมากที่สุด (58.43%) ซึ่งถือว่าพ่อแม่ยอมรับได้ที่ลูกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีอิทธิพลจากเพื่อนสูง

เพียงหทัย กุลมาตย์ (2550) ศึกษาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกและการดื่มแบบเมาหัวราน้ำในนักเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าเพศชายและเพศหญิงดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 12.3 ปีและ 13.9 ปี โดยเพศชายเริ่มดื่มครั้งแรกเมื่ออายุ 8 ปี ขณะที่เพศหญิงเริ่มดื่มเมื่ออายุ 9 ปี เครื่องดื่มที่นิยมดื่มมากที่สุดคือ เบียร์ มักดื่มกับเพื่อน โดยดื่มกันที่บ้านเพื่อน ด้วยเหตุผลคืออยากรู้รสชาติและเพื่อนชักชวนมากที่สุด เป็นลักษณะการดื่มที่พบเช่นเดียวกันทั้งการดื่มครั้งแรกและการดื่มแบบเมาหัวราน้ำ โดยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าเพศชายดื่มแบบเมาหัวราน้ำมากกว่าเพศหญิง จากนักเรียนชายและหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 56.2 และ 37.7 โดยมักดื่มกันในโอกาสพิเศษ ได้แก่ วันเกิด งานเลี้ยง ปัญหาที่พบมากที่สุดหลังดื่ม คือ ง่วงนอนขณะเรียน โดยในกลุ่มอายุ 12-15 ปี ดื่มน้อยกว่าในช่วงอายุ 16-19 ปี หากพิจารณาระดับชั้นพบเช่นเดียวกันว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เคยดื่มน้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มักดื่มในเวลากลางคืนใน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ รองลงมาคือเวลากลางวันในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ส่วนเวลากลางวันจันทร์-ศุกร์และเวลากลางคืน วันจันทร์-ศุกร์ พบในเพศชายเท่านั้น โอกาสในการดื่ม พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง มักจะดื่มในโอกาสพิเศษ เช่น วันเกิด งานเลี้ยงรุ่น ส่วนใหญ่ใช้บ้านเพื่อนเป็นสถานที่ดื่มรองลงมา คือบ้านตนเอง และมักจะดื่มกับเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือ พ่อแม่และญาติพี่น้อง เหตุผลที่นักเรียนระบุมากที่สุดคือ เพื่อนชวน/เพื่อรับเข้ากลุ่ม/สังสรรค์ รองลงมาคืออยากรู้รสชาติ

ธัญญลักษณ์ บุญลือ (2549) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนที่

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก จะมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย ในขณะที่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อยจะมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง

กุลวดี อักษรทับ (2544) ศึกษาการพัฒนาเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความรู้สึกแสวงหาสิ่งตื่นเต้นเร้าใจกับนักเรียนอายุ 12 – 18 ปี ที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านเพศนั้นค่าเฉลี่ยของนักเรียนชายสูงกว่านักเรียนหญิงทุกด้าน โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับปัจจัยด้านอายุค่าเฉลี่ยที่จำแนกตามอายุคือ กลุ่มอายุระหว่าง 15 – 18 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 12 – 14 ปี และปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพนั้นคะแนนการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจทั้งด้านรวมและด้านย่อยมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพแบบแสดงออกและแบบอ่อนไหวทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

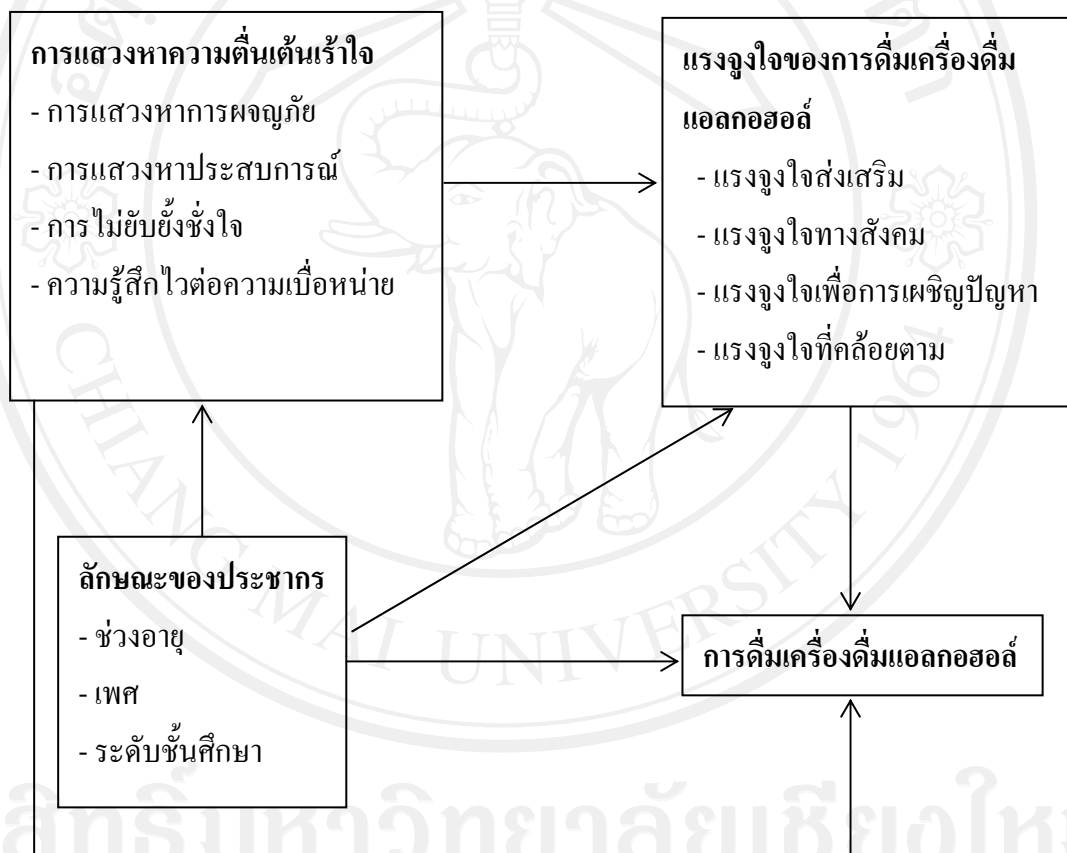
สิริรัฐ สุกันธา และคณะ (2550) การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในขณะที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และส่วนใหญ่ยังดื่มต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การดื่มเพื่อเข้าสังคมหรือร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์เป็นสิ่งจูงใจของการดื่มครั้งแรกและเป็นสิ่งจูงใจของการดื่มในปัจจุบันมากที่สุด นิยมดื่มในช่วงประเพณีสงกรานต์ ปัจจุบันนิยมดื่มเบียร์และสุราไทยมากที่สุด ผู้บริโภคนิยมดื่มกับเพื่อนมากที่สุดและมักจะดื่มที่ร้านอาหารหรือสถานที่บันเทิงมากกว่าสถานที่อื่นๆ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะตระหนักถึงผลเสียหรือโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ร้อยละ 80 ไม่คิดที่จะลดปริมาณการดื่มลง

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจและแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่จะส่งผลถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ซึ่งส่งผลทำให้เกิดวิธีป้องกันควบคุมและหามาตรการในการที่จะช่วยลดปัญหาของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ลดลง

2.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและผลการศึกษาต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีแรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นตัวกลางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ส่งผลทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ยังมีอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นตัวกลาง โดยไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

ความคาดหวังผลลัพธ์ (outcome expectancy) ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะสามารถช่วยอธิบายการตัดสินใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนร่วมกับการแสวงหาลิขิตื่นเต้นเร้าใจและช่วยอธิบายการเกิดแรงจูงใจในการดื่มได้มากขึ้น จากการศึกษาพบได้ว่าลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ และระดับชั้นศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถแยกความแตกต่างหรือมีความสัมพันธ์การแสวงหาลิขิตื่นเต้นเร้าใจ แรงจูงใจในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา